Ezechielis primo. Secundum quod dicitur in principio evangelii secundum Matheum. Quatuor facies quas vidit Ezechiel propheta in animali uno significant quatuor evangelia ab eis scripta. [margin: evangeliste quatuor] Et sicut in hominis facie designatur evangelium Mathei, sic in facie leonis designatur evangelium Marci, de quo dicitur ubi supra positum facies leonis. In quibus quidem verbis evangelium Marci possumus quatuor considerare secundum predicandi modum, cum dicitur facies; speciale subiectum, cum dicitur leonis; ordinem vel situm, cum dicitur a dextris ipsius; cum aliis tertium numerum, cum dicitur ipsorum quatuor. Circa primum considerandum quod licet facies sit brevis pars corporis, tamen in ea continentur omnes sensus, scilicet visus, auditus etc. Sic in evangelio Marci, licet sit breve respectu aliorum, tamen in eo breviter continentur summe aliorum trium evangelistarum, secundum quod dicit Gregorius super Eze. Si quas quod Marcus de incarnatione senserit, hoc nimirum quod Lucas, Matheus et Iohannes. Et ideo talis modus procedendi in quo sub compendio continentur aliorum summe recte per faciem designatur; de quo potest dici illud quod scribitur Hester xv: facies tua plena gratiarum, quia modus predicandi ipsius in evangelio licet sit brevis ut dictum est, tamen est plenus sacramentorum gloriosarum. Et sic patet primum. Circa secundum considerandum quod licet Marcus de omnibus Christi factis scribat sicut et alii, tamen specialiter versatur et immoratur circa eius resurrectionem Christi et eius regnum quod assecutus est Christus in sua bidua resurrectione, secundum quod dixit apostolus: Mementote quia Christus resurrexit etc. [...] xxviii. Data est michi omnis potestas in celo et in terra. Quod quidem regnum convenienter designatur per leonem, qui est rex animalium, ut dicit Ysidorus libro Ethimologiarum vii. Et ideo speciale subiectum circa quod specialiter immoratur Marcus evangelista designatur in nomine leonis. Et hoc propter tria que in resurrectione Christi et proprietatibus leonis assimilantur. Primum est resurrectionis efficiens principium, quod in aliis hominibus est extrinsecum, sed in Christo fuit intrinsecum, secundum quod ipse dicit Iohannis x: potestatem habeo ponendi animam meam et potestatem habeo iterum sumendi eam, quia propria virtute leonis resurrexit. Dormit enim oculis apertis, ut dicit Ysidorus, ubi supra. Licet enim caro Christi in sepulchro dormierit per veram mortem et anime separationem, tamen divinitas utrique coniuncta vigilavit, ut dicitur Cantica v: Ego dormio et cor meum vigilat. Et virtute huius divinitatis sic vigilantis surrexit a sompno mortis.

[margin note: resurrexit et sic huius in proprietate leonis]

[...] quod scribitur Apocalypsis v: vicit leo de tribu Iuda, de sepulchro ascendit virtute propria. [margin: Christus dicitur leo]

Secundo assimilatur leoni propter tempus et modum quo resurrectio Christi facta est, post triduum; quod tangit [...] per Simonem Iudeum ... ita [natum] leo de novo [catulus] tribus diebus dicitur dormire per Ysidorum ut supra, et postea fremitu et rugitu patris excitatur; sic Christus post triduum dormitionis mortis in sepulchro virtute dei patris fuit excitatus a sompno mortis, secundum quod dicitur Actuum ii: Hunc deus suscitavit. Et ideo de hoc potest exponi illud Genesis xlix: Catulus leonis Iuda et subditur: requiescens accubuisti ut leo, scilicet in sepulchro. Et sequitur: quis suscitabit eum, scilicet de sompno mortis post triduum. Ad quod potest responderi: deus pater, ut patet ex predictis. Nec illud dictum contrariatur ei quod premissum est quod Christus surrexit propria virtute, quia una et eadem est potestas filii et patris.

Tertio assimilatur resurrectio leoni propter assecutum imperium, quia licet Christus ante resurrectionem suam humilis et abiectus apparuit, tamen in resurrectione dominium omnium obtinuit, secundum quod dicit apostolus ad Philippenses ii: Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod et deus exaltavit illum et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum. Et in leone invenitur huiusmodi similitudo, quia ut predictum est rex animalium est. Et ideo nomen leonis dicitur a leon grece, quod est rex latine. Et de hoc Apocalypsis v: Ecce vicit leo de tribu Iuda, quia per suam victoriam passionis et resurrectionis subiecit sibi omnem creaturam. Et sic patet secundum.

Tertio in verbo prescripto notatur huiusmodi evangelii situs vel ordo, cum dicitur a dextris. In illa enim visione ymaginaria Ezechielis prophete ostensa sic apparebat animal habens quatuor facies, sic quod facies hominis apparebat in directo aspectu prophete, facies leonis a dextra parte et bovis in sinistra. Et ideo sicut evangelium Mathei quod designatur per faciem hominis ponitur primum, ita evangelium Marci convenienter ponitur secundum, quia dextra pars est potior sinistra. Et de hoc potest exponi quod dicitur Deuteronomii xxxiii: In dextra eius ignea lex, id est lex evangelii a Marco descripta dicitur ignea, quia accendit animos fidelium ad amorem celestium inquantum describit resurrectionem Christi per quam introducimur ad regnum, quia unigenitus salvator noster devicta morte eternitatis nobis reseravit aditum, sicut dicitur in collecta pasche. Et in signum huius angelus Christi resurrectionis nuncius, qui per eum in vita immortali venerat, recte in dextra sedebat, secundum quod dicit beatus Gregorius omelia xxi. Et sic patet tertium.

Quarto in verbo prescripto describitur numerus eorum, cum dicitur ipsorum quatuor. Circa quod sciendum quod licet plura evangelia et a pluribus fuerint descripta, quatuor tamen tantum sunt approbata, secundum quod dicitur in prologo super Mattheum. Et hoc propter significationem, quia iste quaternarius multipliciter

in lege sunt figurati primo in quatuor fluminibus
de paradiso exeuntibus. gen. 2o. Iterum in quatuor pri-
archis principalibus a quibus denominata est civitas
Chariatharbe id est civitas quatuor. gen. 23. quia 4or
principales patriarche sunt ibi sepulti cum suis ux-
oribus. 3o in quatuor anulis arche testamenti exo.
25. 4to in quatuor pedibus mense propositionis ibidem
Quinto in quatuor cornibus altaris holocaustorum exo.
27. Sexto in quatuor ordinibus rationalis exo. 28.
Septimo in quatuor deambulatoriis domus salomonis 3
regum vii. Octavo in quatuor ventis mortuos vi-
vificantibus eze. 37. Nono in quatuor un-
guentis p. ceteris sapientibus prover. 30. Decimo in qua-
tuor viris in fornace deum laudantibus daniel 3o.
Undecimo in quatuor fabris cornua heresum dei-
cientibus zacharie primo. Duodecimo in quatuor qua-
drigis per orbem discurrentibus zacharie vi. Decimotercio
in quatuor animalibus oculatis ante et retro apo. iiii.
de quibus ibidem subditur quod requiem non habebant die
ac nocte dicencia Sanctus sanctus sanctus deus dominus omni-
potens cui est gloria in secula seculorum amen. Explicit concordancia

Marcus ewangelista

Evangelio marci beatus jeronimus premittit pro-
logum. Et dividitur in tres partes quia primo jeronimus de-
scribit scriptoris auctoritatem. 2o scribendi ordinem
et modum ibi. Tamen initium principii. Tercio ordinis
rationem ibi denique. Circa primum ostenditur auctoritas
beati marci scriptoris huius evangelii primo quantum ad
officium post eius conversionem ad fidem catholicam cum
dicit Marcus evangelista dei electus. Ad officium scribendi
evangelium fuit a deo electus et assumptus. Secundo quantum
ad erudicionem in fide catholica plenioram ibi Et
petri in baptismate filius et in divino sermone discipulus
Ex hoc enim quod fuit filius spiritualis petri fuit ei ma-
gis familiaris et per consequens specialius ab eo eruditus
de factis et doctrina christi. Secundum quod petrus viderat in
christo et audiverat ab eo. propter hoc certius potuit scribere
evangelium a petro auditum quam ceteri discipuli eius. Ter-
cio ostenditur auctoritas eius ex statu quem habuit ante
conversionem cum dicit sacerdocium in israel agens secundum car-
nem levita. quia ad sacerdotes pertinebat scire precipue
scripturas veteris testamenti que de christo testimonium perhi-
bent. In ytalia scripsit ubi tunc viguit studium. quod
a grecia roma fuerat translatum. Et in eadem civitate
marcus rogatus a fratribus istud evangelium scripsit ut dicit
jeronimus in libro illustrium virorum. Ex solempnitate loci
scriptoris ostenditur auctoritas quia in talibus locis non
solet scribere nisi hominis autentici. ondens in eo quod et
genti suo deceret. sacerdotes enim levitici generis de-
bent intelligere scripturas prophetarum. testimonium de christo
perhibentium ex hoc redditur magis ydoneus ad scri-
bendum evangelium ex ipso. quia licet breviter scripsit evan-
gelium. tamen sufficienter reddit christo debitum eius in
evangelium scribendo complere. Tamen initium. Hic com-
ostenditur racio ipsius marci ordinis scripture. Circa quod sci-
endum quod in principio evangelii sui ponit quandam
prefacionem usque ad illum locum fuit iohannes in deser-
to. ubi premissa prefacione incipit narracionem. primo igitur ostenditur
jeronimus scripture marci ordinem quantum ad prefacionem
seu prologum. 2o quantum ad narracionem seu tracta-
tum ibi Sed opus. Circa primum sciendum quod marcus
in prefacione sui evangelii ponit duas prophecias. prima sumitur
malachie 3o. Ecce ego mitto angelum meum. Et illa
loquitur de adventu christi in mundum ad quem demon-
strandum premissus est iohannes baptista in hac prophecia de-
signatus per angelum. Angelus autem interpretatur nuncius.
Secunda habetur ysa. 40. vox clamantis in deserto pa-
rate viam domini. et loquitur de adventu christi in corde hu-
mano per fidem et devocionem. Et de istis ostendit hic
jeronimus licet contineatur obscure in prefacione marci evangelii
cum dicit. Tamen initium principii id est initiale principium
seu prologus a quo incipit suum evangelium in voce pro-
phetice exclamacionis instituens. quia prologum in-
cipit a propheciis ut dictum est. Ordinem levitice
electionis ostendit id est sue electionis ad scribendum evangelium ostendit
ordinem per hoc quod a principio sui operis allegat prophecias
quarum intelligentiam sacerdotes levitici generis de quibus
fuerat debent habere ut predicans iohannem predestinatum
id est a deo preordinatum. emissum in voce angeli id est signi-
ficacione angeli ut dictum est supra iohannes. non solum verbum
carne factum id est adventum christi in carne per quem mundo vi-
sibilis apparuit. Sed et corpus domini id est ecclesiam seu con-
gregacionem fidelium que est corpus christi misticum in omnibus per
verba divine vocis auditum id est vivificatum. quia sicut anima vi-
vificat corpus naturale ita verbum divinum quod est dei filius ve-
niens in mentibus hominum vivificat eos vita gracie. et u-
triusque adventum christi scilicet in carne et in mente denuncia-
vit iohannes baptista per suam predicacionem. Et quia ista predica-
cio fuit ordinata ad erudicionem fidelium Ideo subditur ut
qui legens sciret id est cognosceret. cui initium carnis in do-
mino ihesum christum cuius caro non habuit initium ex viro quia
non de virili semine natus est. sed ex virtute spiritus sancti illa san-
ctissima caro fuit formata. In ihesu venientis habitaculum
id est in mente humana que est habitaculum christi ihesu venientis
mente ut dictum est. Caro debet agnoscere id est homo qui in sacra
scriptura vocatur caro ysa iiii omnis caro fenum et omnis gloria eius
quasi flos agri. quia per prologum marci evangelii homo legens debet
agnoscere utriusque adventum christi scilicet in carne et in mente. In-
venire verbum vocis id est filium dei per iohannem predicatum qui vo-
catur vox ubi secundum quod sic iohannes i. Ego vox clamantis in de-
serto. Annunciatum quod in consonantibus perdiderat id est primis
parentibus suasionem serpentis consencientibus in quibus genus

motus vita prophetae

humanum perdit verbum dei vivificans · modum inveniet
per fidem verbi incarnati quia praedicat iohannes quod cum dicitur
in evangelio exponitur ab aliquibus ab isto loco Quod
deberet agnoscere id est per iohannis baptistae scilicet zacharias deberet
agnoscere quod angelus ei apparens verum annuntiaverat sibi
quod per divinum verbum fuerat mutus · atque in se verbum vocis
in loquela articulata · quod in consonantibus perdiderat · quia
licet muti possint sonare vocales saltem aliquas · non tamen
consonantes proferre · inveniret quod zacharias
in nativitate filii sui fuerit credendo recuperavit loquelam
quam perdiderat non credendo angeli · Denique tunc
perfectum hic tamen ostendit originem sequentem [illegible] evangelii
quasi dicat narrationem seu tractatum evangelii sui ostendens
[illegible] ordinate scripsisse per hoc quod aliqua omisit eo quod sufficienter
erant a matheo expressa · Aliqua etiam ab eodem ma
theo dicta breviter tetigit ut vitaret prolixitatem · et in
hoc mathei ostendit auctoritatem sive firmitatem · quia in
ore duorum vel trium testium stat omne testimonium sicut dicitur
ibi · In hoc etiam quod aliqua addidit ultra mathei dicta facit
ad perfectionem evangelii descriptionem · et hoc est quod dicit Denique
perfecti evangelii opus intrans id est narrationem evangelii incipiens Et
dicitur perfectum evangelium quia lex mosayca licet bona esset tamen non
perfecta quia populo rudi et imperfecto fuit data · Ideo dicitur hebreorum
vii · nichil ad perfectum adduxit lex · sed evangelium legis imperfectionem
supplevit Et a baptismo domini praedicare
incipiens quod ipse tempore praedicationis sue attigerat tricesimum
annum sue etatis ut habetur luce 3o quod est tempus perfecte
etatis · secundum hoc potest dici · perfecti evangelii opus intrans id est
eo quod incepit narrationem sui evangelii a baptismo christi
quo tempore fuit in etate perfecta · Non laboravit nativitatem
carnis scilicet quantum in prioribus videat sed sic
in dictis mathei vitans superfluitatem · Sed totus expo
nens expositionem deserti id est quo post baptismum im
mediate intravit desertum habitando · Ieiunium numeri
[illegible] quadraginta dierum · quia numerus est eo quod
consurgit ex denario per quaternarium ducto · In quo significatur
complens decalogum in fide verbi incarnati in quaternario
evangeliorum descripti ducit ad vitam beatam · secundum quod dicit
salvator mathei xix · Si vis ad vitam ingredi serva man
data · temptationem diaboli quam plenius describit mat
[illegible] congregationem bestiarum et ministerium protulit an
gelorum ut ostendat quod animalia irrationabilia et creature
intellectuales celestes obediunt ei · ut instruens nos [illegible]
dicit predicta tetigit breviter ut instrueret nos · quod
eadem latius dicta mathei vel [illegible] Ideo subdit · nec
auctoritatem facte rei id est evangelii descripti a matheo deme
ret sed magis adderet et confirmaret Et perficiendi o
peris plenitudinem non negaret addendo aliqua hiis que
a matheo fuerunt dimissa · Denique amputasse sibi [illegible]
ostendit predicationem [illegible] · licet enim [illegible] spiritualis [illegible]
fuit huius ordinate descriptionis marcus tamen fuit
causa instrumentalis · et ex parte eius assignatur causa

dicti ordinis Et primo ex eius humilitate · 2o ex studiosi
tate ibi Cuius per singula · Circa quod sciendum quod sapientis est
ordinare seu ordinate scribere · humilitas autem maxime dis
ponit ad sapientiam divinam secundum quod dicitur proverbiorum xi ubi humi
litas ibi sapientia · Et ideo ostenditur marci humilitas · cum
dicitur denique amputasse pollicem sibi dicitur ut sacerdotio re
probus haberetur ex humilitate enim reputabat se indig
num · et ideo reformidabat ascendere tantum gradum · Sed
tamen consentiens fidei · praedestinata potuit electio id est divina or
dinatio quod ita potens est quod ei nullus potest resistere · Consentiens
fidei id est condescendens devotioni fidelium qui desiderabant eum
habere episcopum fecit et aliter eum compellendo licet ex humi
litate refugeret · Ideo subditur · ut nec in opere verbi praedicationis
id est in predicatione quod est opus episcopi unde dicitur vii apostoli
quorum successores sunt episcopi · ut habetur in decretis distinctione
xi capitulo · In novo testamento administrationem temporalium sp
[illegible] diaconibus commiserunt ut operi praedicationis liberius vaca
rent · quod mereatur in gratia · Fiat enim de tribu levi ad quem
spectabat sacerdotium · non alexandrie episcopus fuit non obstan
te quod amputasset sibi pollicem · non enim dicitur quod amputaret totum
pollicem · sed forte aliquam partem per quam non impediebatur a
consecrando Et sic secundum legitur in libro qui dicitur paradysus de
anthonio anachorita · quem cum quidam cives vellent
rapere et constituere episcopum ferro sibi secuit sibi aurem
sinistram dicens lex divina iubet aurem passum non optare
in episcopum Quod cum theophilo episcopo dictum fuisset · riddit
Lex ista a iudeis observatur · Ego autem si dederitis michi
aliquem naribus truncatum non dubito eum episcopum facere
hoc tamen modo non observatur · Cuius per singula opus Hic
commendatur 2o ex studiositate · homines enim studiosi
magis possunt cogitata ordinare et ordinatius scribere · marcus
autem fuit valde studiosus secundum quod dicitur hic Cuius per
singula opus scire id est cognoscere de christo principia talis
et evangelii in se dicta dispositione non plus intelligendo sed etiam
operando · et disciplinam legis in se cognoscere non plus lit
teraliter intelligendo · sed etiam spiritualiter Et divinam carnis domi
nationem intelligere quantum ad distinctionem naturarum et suppositi
unitatem · Et cuius vita et doctrina [illegible] debemus
imitari · Ideo concludit Ideo · Quod in nos primum requiri et
doctrinam [illegible] imitando · Desiderare inquisita volumus
agnoscere ab aliis quod perfectionem quia ab habet debet aliis
tradere secundum illud primae petri 4o Unusquisque sicut accepit
gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispen
satores multiformis gratiae dei · quia hoc cedit in magnum
praemium et meritum · Unde sequitur habentes mercedem · Sed
quia iste labor sine dei adiutorio non proficit · Ideo subditur
qui plantat primo erigendo et qui rigat · illa erudi
tiones fovendo et nutriendo unde dicit apostolus ad corinthios 3o E
go plantavi apollo rigavit · deus autem incrementum de
dit · qui est benedictus in secula seculorum Amen ¶ Occasione
huius dicti in hoc prologo potest queri utrum liceat sit aliquem

+ vel aliter dicit perfecti evangelii ut continuetur littera cum hoc quod sequitur

seipm mutilare Et arguo pmo q sic q bt̃s mr
tus amputauit sibi pollice ut dicit ẽ. nec tamen ex
hoc reprobat' Jtẽ occide seipm peius ẽ q se mutilare
sed sapson seipm interfecit ut h' Judic' 16 et tn
mrat' int' sanctos ut hetur ad hebre 11 Jtẽ ysayas
interfecit seipm ut hetr' ij matha' iiij et tn scriptura
videt' ex hoc eu comedare q ibide dicit' Eligens no
bilior mori potius q subditus fieri pctoribus Jtẽ mi9
bonu ẽ cotemnedu p cosernatoe maioris boni sicut
ad cosernatoem vite aliqs proicit merces i mari Sz
virtus castitatis ẽ mai9 bonu q mebru corpale
Jgit' licite pt aliqs sibi abscinde virilia p coser
uatoe castitatis Contrariu arguit' p 1o qd' hetur
i decretis d. 55ta Siquis amputauit sibi virilia
clericus no fiat q homicida sui ẽ Rndeo q sicut pts cor
pis ordinat' ad totu et ideo de ipa ordinada est
prout respicit bonu hois et ciuitatis q sicut ps
corpis ordiat' ad totu sic corpus ad hoiem tu9 est
ps et vn9 homo ad tota ciuitate et io si mebru
aliqd sit nociuu corpi ut pote q p aliq infirmitate
vl egritudie z ẽ alior mebror corruptiuu licite pt
abscinde ne inficiat alia mebra et hoc ab eo cuius ẽ
pficiat arte medicadi vl ab alio de volutate eius
q cuiz comissa ẽ cura salutis sui corporis sicut
etia homicida vl raptor p iudice licite occidit' et a
ciuitate homi abscindit' iquatu ei9 vita est i nociu
mebru ciuitatis q iudicibus comittit' cura salutis ciuitatis
Si aut mebru sit sanu no ẽ tuc reglarit' licitu
alicui seipm mutilare pmo q ho naliter amat seip
su et p conz oia que sunt de ei9 integritate Et io
mutilare seipm ẽ age cont' caritate qua quilibz tene'
ur ad seipm Jdeo ho singlaris ẽ ps ciuitatis et infere
sibi nocumetu p mutilatoem ẽ age cont' coe bonu
Jtẽ de9 ẽ institutor nẽ institutedo mebra i corpe et
ideo homo mutilas seipm agit cont' deu Jn cau
tamen licitu ẽ viz ex precepto dei occlto q quodamo
vocat' instictu spus sci q de9 ẽ auctor nẽ et dns vite
et mortis huane et p ons omn mebror et io si pci
piat hoc auferre sibi vita vl mebru aliqd no solu li
citu ẽ sed etia debitu ẽ hoc fieri Et hoc mo dt Aug9
primo de ciuitate dei q sapson interfecit seipm cu phi
listeis qd' probat ex hoc q dns ad hoc agedu insti
tuit miraclose pristina fortitudie Vn dt ibide Aug9
Jlle hoc latent' fieri iusserat q p ipm miracla faci
ebat Et hoc etia mo dicit Aug9 de quibusda mulie
ribus q tpe psecutois seipas occideru de qbz etia
meoria facit Judei vo et aliq xpiani i hoc ipos
sequetes dicut q etia sine tali precepto diuino vel
instinctu licitu sit alicui seipm occide vl mutilare
i casu scz qn videt iacere vite sue vel alicui9 me
bri sibi imminere aliqd ludibriu i cotemptu dei q dz
negligere vita ppam et mltos fortius aliquid pter
sui corporis ad pcauedu cotemptu diui honoris Et
hoc mo dicut q sapson interfecit seipm cosiderans
q philistei cocrebat ludibriu ad laude ydolor
suor in diuini cotemptu Et ysayas ut h' 2o matha
vo Et eode mo queda mlieres legut' sibi nares
amputasse ne ab infidelibus cocumt' luxuria i corpo
ribus eor i cotemptu diuini Sz illud dem videt'
expresse tor' dem saluatoris Joh vlt dicentis pet'
Cu ees iunior cingebas te et abulabas vbi vo
lebas cu aut senueris extedis man9 tuas et aliu
te ciget et ducet te quo no vis Et subdit' hoc au
dixit signis qua morte eet glorificaturus deu Cu
p quie locu dt Aug9 q hoc satis expssit no a se
ipso sed ab alio debere occidi qui vestigia xpi se
Et eode9 dem ẽ de mutilatoe Rõ aute q ad
pris opposito no valet q licet intentio infideliu sit
couerte ludibriu i sctis ad dei cotemptu tn ex diuina
ordiatoe q ex malis eligit bona ordiat' ad dei glam
et meritu elector ut pz i martiribus q quato maiora
ludibria et magis exquisita tormeta sustinueru
in tanto gloriosius de tyranis triuphaueru ad maiore
dei cofusioe et ppiu meritu et dei glam Ex dictis
patet ad scdm artm q mltos credit' sibi amputasse
pollice sci spus instinctu Eode mo dicedu est
ad 3m et 4m Ad qntu vero dicedu ẽ q no licitu
sibi amputare virilia p obseruatia castitatis tum
q hoc no ẽ efficax remediu cu p hoc no desin
dant' incitatores cocupie tu q p alia via habet'
melius remediu viz p conatu liberi arbitrij re
sistedo teptatoibus cu adiutorio dei scdm 1o chor 10
Fidelis de9 q no patiet' vos teptari sup id qd' po
testis sed faciet cu temptatoe etia puetu ut
possitis sustinere Sequit' Jnitiu sci eua' · calix pma

Jnitiũ s͠ci ewãgelij s͠m marcũ

Euam scdm mrcu Et diuidit' i duas ptes scz i
prologu et tractatu 2a ibi fuit iohes Circa
pmu pater Marcus breuitati studuit i scribedo
et ego sibi itenda breuitati stude i pmi expone
ea q repetit dcta i matheo omittedo et ad expo
ne ibi posita remittedo i magie vbi est imorandi
Dicit igit' Jnitiu sancti eua' Euam ide ẽ q bon
nunciatio quod ab antiquis patribus maxie fuit desid
eratu scdm qd' dt saluator luc 10 multi reges et pphe
voluerut vide que vos videtis et no viderut et au
dire q vos auditis et no audieru Jhu i saluatoris
Filij dei Matheus aut i pricipio eua' sui dicit filij da
uid filij abraham q ei9 genealogia scdm huanam
natura enarrare volebat ut pz i pricipio eua' sui Marcus
aut illa taq sufficienter enarrata dimittens vocat eu
filiu dei scz naturale no adoptiuu diuina natura i q
est ide pri Sequit' Sicut scriptu est i ysaia

sua ad fide erat instructus i lege et pphis de xpo
testimonium phibentibus et ideo a pphis xpi incepit
sine euangelium sub vno conectit duas pphetias origenes
quarum vna scribitur malachie iiiº secunda ysaie xlº Marcus
quarum vna scribitur malachie iiiº secunda ysaie xlº Marcus
mittens patet ex predictis in prologo Veruptamen mar
cus hic solum exprimit ysaiam pphetam dicens Si
cut scriptum est in ysaia ppheta quia licet alio pphete vnio
simul pphetauerit tamen ysaias principalior est alio
& plus noscitur Et quia auctoritas vltima est ipsius consequens
& quia noiatur a fine Item quia marcus breuitati studuit
ut dictum est in prologo Fuit iohannes hic ponitur ut
dicit qui consideratur qui merito euangelium est vnde reductus
ne peccator in deum per opus mediatoris Et ideo pº
ondit mediatoris psona 2º reductionem peccatorum ibi
Et statim spiritus Circa primum mediator ondit dupli
citer vbs principiis 2º ibo et filio dei patris ibi Et
factum est in diebus Circa primum describitur locus vbi
iohannes predicabat Cum dicitur Fuit iohannes in deserto quia pdi
cabat piam agendam ut homines essent dispositi ad
xpm de proximo venturum recipiendum Et sic loco con
dicto congruebat sic pdicatori Austeritas n deserti
austeritate pnie designabat pdicans bapm pnie
in remissionem peccatorum hoc exponitur dupliciter uno de baptismo
xpi virtute cuius dimittuntur peccata Et quia talem bapm
iohannes dare non poterat ideo ipse pdicabat dandum per
xpm de proximo venturum et hoc modo hic baptizans
refertur ad bapm iohannis et quod sequitur pdicans bapm per
tetur ad bapm xpi venturum Alio exponitur de bap
tismo iohannis et sic baptizans et pdicans referuntur
ad pdicationem iohannis et bapm eius quia licet in bapmo
iohannis non dimitterentur peccata susceptio tamen talis bap
erat quedam protestatio agendi veram pniam de peccatis
per quam dimittuntur peccata Et egrediebatur ad eum omnis iu
dee regio et illi de illa regione et de ierosolimitis
et est yperbolica locutio sicut in communi modo loquendi dicitur
de quodam spectaculo tota ciuitas vadit ad spectaculum
tale licet aliqui maior pars populi non vadat et bapti
zabantur ab illo in iordanis flumine per illud enim flumen
filii israel transierunt ad terram promissionis et bapmo iohannis
cuius est finis in iordane quia erat quedam protestatio pei
tentie agende per quam est transitus in terram viuentium secundum quod
dicitur mt 3º piam agite appropinquabit regnum celorum.
Et quia pdicatorem decet austeritas vite secundum quod dicit apls
primo chor ix Castigo corpus meum et in seruitutem
redigo ne forte cum aliis pdicauerim ipse reprobus effi
ciar Ideo subditur Et erat iohannes vestitus pilis cameli
in quo ondit austeritas vestitus et iohannes vtebatur
zona pellicea circa lumbos eius ut habetur hic primo ideo describi
tur in vestitu hirsuto prout habetur iiii regum pº Et locus
tas et mel siluestre comedebat in quo ondit auste
ritas victus iste enim est cibus pauperum in illa terra
Et pdicabat dicens Veniet fortior me Hoc autem dicit

bat iohannes ad remouendam falsam opinionem populi qui credebant
bant ipsum esse xpm cuius non sum dignus procumbens sol
uere corrigiam calciamentorum eius mt 3º dicitur cuius non
sum dignus portare calciamenta potuit enim iohannes utrumque
pro dicere quia tamen expressit portatorem minimus erat plu
rium idem tamen per utrumque intelligitur q.d. tante excellentie
est xps respectu mei quod non sum dignus ei exhibere minimum
obsequium Non enim habebat calciamenta por
tanda vel soluenda quia scribitur luce x primo Cepit ihesus facere et
docere Ipse autem discipulis ad pdicandum missis iussit sine
calciamentis incedere ut habetur luce x Et ideo non est credibile
quod calciamentis vteretur Ego baptizo vos in aqua quia bapmo
eius lauabantur corpora ille vos baptizabit in spiritu
sancto quia in bapmo xpi confertur gratia spiritus sancti Et fac
tum est hic ponitur mediatoris psona testimonio dei patris
cum baptizatur a iohanne et hoc est quod subditur In diebus illis
in quibus iohannes baptizabat et pdicabat antequam in carcere
clauderetur venit ihesus a nazareth galilee In illa enim ci
uitate fuit nutritus ut habetur luce ii Et baptizatus est in iorda
ne a iohanne Quamuis tamen non indigeret aliquo bapmo ve
nit tamen ad bapm iohannis Primo ut illum approbaret et
ipsum a deo ordinatum ondere contra malitiam aliquorum iu
deorum qui dicebant illum humana fictione adinuentum Secundo
ut iohannes ipsum xpm in lege promissum denunciaret secundum quod
dicitur iohannis i sed ut manifestaretur in israel propterea ego veni
in aqua baptizans et ibi dixit de eo Ecce agnus dei ec
ce qui tollit peccata mundi Et statim ascendens de aqua vidit
celos apertos et spiritum sanctum tamquam columbam In bapmo
enim xpi apparuit tota trinitas pater in voce spiritus sanctus
in columbe specie et filius in carne Veruptamen caro um
ta erat filio in vnitate suppositi vox autem et columba
non habebant vnitatem suppositi cum patre et spiritu sancto
sed tantum in pritate signi Et per talem apparitionem
trinitatis xpo baptizato significatum fuit quod bapmus de
beret conferri in nomine patris et filii et spiritus sancti Tamen
in primitiua ecclesia tollerato fuit ad tempus in nomine xpi
ut habetur actuum 8º ut nomen xpi in maiori reuerentia habe
retur Et ad excludendum errorem illorum qui virtute bap
attribuebant ministris dicentes ego sum pauli cephe sum
quod habetur chor primo Sed cessantibus illis causis re
dijt ecclesia ad pdictam formam Tu es filius meus di
lectus per creationem quia filius es naturalis alii autem adop
tiui In te complacui ad perficiendum opus redemptionis
humane Ad maiorem intellectum dictorum sunt quedam hic
dubia quorum primum fuit celum aperiri xpo baptizato et vo
cem patris audiri Arguitur primo quod non quia celestis appa
ritio non fuit secundum veritatem cum corpora celestia sint
incorruptibilia nec secundum apparentiam tantum quia fictitas fuisset
sed in operibus diuinis quod non conuenit Item xpo baptizato
non fuit apertum ianua celestis sed in passione cum igitur
apertio celi significaret apertionem beatitudinis videtur quod
non debuit fieri xpo baptizato sed ipso passo Item vox

patris super ipsum, ipsum erat quasi approbatio sue predica-
tionis. Unde Matthei xvii Ubi filius vox facta est super ipsum
in transfiguratione additur: Ipsum audite. Sed non predica-
bat inmediate post baptismum sed post incarceracionem Iohannis
ut dicetur infra eodem capitulo et cetera. Secundo quod Christus baptizatus
fuit a Iohanne non ut baptismo indigeret sed ut virtutem
regenerandi aquis conferret et ut testimonio Iohannis mani-
festaretur ut dictum est. Et utrumque conveniens fuit ce-
lum aperiri et vocem patris audiri quia cum testimonio Iohannis
quod fuit humanum erat testimonium dei patris et spiritus
sancti apparentium in voce et columba. Et sic crea-
ture rationalis et insensibilis testimonium per illam appari-
tionem celestem. Item conveniens fuit ad designandam virtu-
tem baptismi dandi per Christum per quem est introitus in reg-
num dei secundum quod dicitur Iohannis 3o Nisi quis renatus
fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest intrare in reg-
num dei. Ad secundum argumentum dicendum quod illa apertio non
fuit in corpore celesti sed in aere sicut solet fieri in cho-
ruscatione in qua videtur celum aperiri et sic dicunt
homines vulgares quod celum aperitur in choruscatione. Scrip-
tura sacra enim tenet modum loquendi vulgarem nec fuit
ibi falsitas aliqua quia sufficiens fuit ad significandum aperti-
onem ianue per baptismum sicut secundum aliquos doctores co-
lumba illa non fuit vera columba et tamen non fuit ibi
falsitas aliqua ratione dicta quia sufficiens fuit ad significandum re-
presentandum spiritum sanctum. Ad ultimum dicendum quod licet per passionem
Christi ianua celestis sit aperta quantum ad remotionem impe-
dimenti generalis quod erat ex peccato Ade tamen appli-
catur virtus passionis quantum ad singulares personas in-
trantes per baptismum per quem incorporantur Christo et efficiuntur par-
ticipes redemptionis facte per passionem Christi. Et ideo convenien-
tius fuit celum apertum in baptismo quam in passione quia per baptismum
est inmediate ingressus ad beatitudinem ut visum est. Ad 3m
dicendum licet Christus inceperit predicare publice et continue post
incarceracionem Iohannis ut dicitur infra eodem capitulo tamen an-
te incarceracionem eciam docuit et miracula aliqua fecit et discipulos
habuit ut habetur Iohannis 2o et 3o licet non ita publice predica-
uit sicut post. ¶ Et statim. Hic consequenter scribitur reductio
peccatorum in deum per opus mediatoris et primo per ipsius predi-
cationem 2o per passionis redemptionem capitulo xiiii 3o per resurrectionis
gloriam capitulo xvi. Circa primum primo ponitur predicatio Christi
per viam amoris cum scilicet predicatione curando et mirabilia
faciendo 2o per viam timoris timorem futuri iudicii in-
cutiendo capitulo xiii. Adhuc circa primum premittitur Christi
predicatio per semetipsum tantum 2o cum hoc per discipulos
2a parte circa medium tercii capituli ibi Et ascendens in
montem. Adhuc circa primum premittitur Christi predicatio
per semetipsum 2o ex hoc ponitur iudeorum emulatio
3o capitulo. Adhuc circa primum premittitur predicationis debi-
ta disposicio 2o predicationis executio ibi Postquam
autem traditus est Iohannes 3o sequitur aliquorum conversio ibi
Et preteriens circa mare. Quarto quorumdam confirmatio ibi
Et ingrediebatur Capharnaum. Circa primum sciendum quod
debita disposicio predicatoris est carnis mortificatio

ut sit debita secundum quod dicit apostolus prima Cor. ix Casti-
go corpus meum. Ut inmediate tactum est et solitu-
do contemplationis ut ibi hauriat quod postea per doctri-
nam populo infundat. Et licet Christus talibus non indigeret
cum in carne eius nulla fuit rebellio et ab instanti con-
ceptionis fuit repletus gratia virtutibus et scientia ve-
rumptamen egit talia prebens aliis formam et exem-
plum. Et primo premittitur solitudo deserti cum dicit
Et statim spiritus expulit eum in desertum quod est locus
aptus contemplationi propter segregationem a tumultu se-
cularium. Spiritus autem quo a quo dicitur expulsus in deser-
tum dicitur spiritus divinus et humanus quia Christi voluntas erat
omnino conformis voluntati divine. Et sequitur maceratio
carnis cum dicit Et erat in deserto quadraginta
diebus in quibus ieiunavit ut habetur Matthei iiii. Et temp-
tabatur a Sathana. Modus autem et ordo huius temp-
tationis hic tacetur sed Matthei iiii exprimitur. Eratque cum
bestiis que non nocebant ei sed magis applaudebant
et angeli ministrabant. Per hoc ostendebatur quod erat dominus
celestium et terrestrium. Postquam autem traditus est
Iohannes. Hic consequenter describitur Christi predicatio. Primo quantum
ad tempus cum dicitur Postquam autem traditus est Iohannes. Sicut
enim Iohannes erat Christi precursor ita predicatio Iohannis erat
previa predicationi Christi. Et ideo non predicavit continue et
publice antequam incarceraretur Iohannes finita eius predicatione.
2o quantum ad locum cum subditur Venit in Galileam predi-
cans evangelium. Matthei exposuit capitulo iiii circa medium et i-
bi est expositum. Impletum est tempus scilicet redemptionis huma-
ne per prophetas predictum. Et appropinquavit regnum dei quia per
Christum aperta est ianua celi. Penitemini et credite ev-
angelio quia sine penitentia preteriti delicti et fide Christi non habetur
vita beata. ¶ Et preteriens. Hic consequenter describitur predicatio-
nis Christi fructus scilicet aliquorum conversio ad ipsum videlicet
Petri Andree Iacobi et Iohannis. Et patet littera usque ibi
Et relicto patre suo Zebedeo cum mercenariis in navi.
Dicuntur autem mercenarii aliqui qui in piscatione Zebedei iuva-
bant eum pro mercede. Sciendum quod ista vocatio de qua lo-
quitur hic fuit illa qua vocati sunt ad discipulatum
Christi ulterius ad propria negocia non redeuntes. Prius enim
vocati sunt saltem tres illorum ad quandam Christi familiarita-
tem postea tamen reversi sunt ad propria negocia. De qua loquitur
Iohannes capitulo primo dicens quod duo discipuli Iohannis baptiste audientes eum
dicentem de Christo Ecce agnus dei secuti sunt eum. Et ibidem
subditur quod Andreas erat unus de illis duobus et de al-
tero dicunt doctores quod fuit Iohannes evangelista. Et de vocatione
Petri ibidem subditur. Ista tamen vocatio Andree et Io-
hannis fuit instrumentalis verbo Iohannis baptiste principa-
lis autem ex Christi inspiratione. Si autem queratur quomodo homines
secularibus occupati ad solum Christi verbum relictis omnibus secuti
sunt eum. Dicendum quod humanitas Christi instrumentum erat
divinitatis coniunctum sicut manus est instrumentum artificis

Et sicut in quantum vox movebat aures, ita in quantum Christus
mentes divinitatis movebat mentes. ¶ Et ingrediebantur Caphar-
naum. Hic consequenter ponitur Christi confirmatio per opera mira-
culosa. Et describuntur hic tria miracula. Primum est de de-
moniaco curato. Secundum de socru Petri sanata.
ta. Et protinus egrediens. Tertium de leproso munda-
to. Et venit ad eum. Circa primum dicitur Et ingre-
diebantur Capharnaum. In illa enim civitate in principio predica-
vit Christus plures predicavit et multa miracula fecit, propter quod
locus primo exprobrabat illi civitati, quia per hoc non
fuerat ad eum conversa. Et statim ingressus synago-
gam docebat eos. Synagoga enim erat locus ubi con-
veniebant legisperiti et tota plebs ad audiendum doctrinam
legis maxime diebus sabbatorum in quibus erat vacandum. Et
ideo tali loco et tempore docebat Christus, quia erat convenientia
doctrine eius. Et stupebant super doctrina eius, id est admira-
bantur, quia legem et prophetias non didicerat et clarissi-
me docebat, tum quia doctrinam suam operibus divinis confir-
mabat ut sequitur. Erat autem docens eos quasi potesta-
tem habens, scilicet faciendi miracula, quod statim ostendit per factum cum
subdit Et erat in synagoga eorum homo in spiritu im-
mundo, scilicet obsessus a demone, et exclamavit dicens
de Christi doctrina que erat eius salutis et medicina, et quia
de salute hominum torquetur dyabolus invidia motus. Ideo
subditur Venisti ante tempus perdere nos, id est diminuere
et auferre potentiam nostram nocendi hominibus. Scio quod sis
Sanctus dei, id est Christus ad salutem hominum missus per prophetias
enim de Christo dictas que declarant tempus loci et modum
veniendi ipsius Christi, secundum quod plenius declaravi in quadam
questione de adventu Messie. Secundo quolibet modo et per
alias circumstantias sciebat ipsum esse Christum in lege pro-
missum, unde infra eodem capitulo dicitur quod non sinebat ea
loqui quoniam sciebant eum scilicet esse Christum. Et sicut hoc
dicitur expresse Luce iiii. Verumptamen nesciebant ipsum
esse deum, nec per temptationes Christi in deserto poterat scire
de Christo verum esse dei filium per naturam, eandem naturam
cum pre liceret ad hunc finem diabolus eum temptavit ut dictum
fuit plenius Matthei iiii. Si enim cognovisset eum esse dei
filium numquam movissent iudeos ad ipsum crucifigen-
dum, secundum quod dicitur Cor. ii Si cognovissent numquam regem
glorie crucifixissent. Aliqui autem doctores dicunt quod non
solum non cognoverunt demones ipsum esse deum ut dictum
est supra, nec etiam cognoverunt certitudinaliter ipsum esse Christum
in lege promissum, sed tantum cognoverunt hoc ex quadam
coniectura probabili que in hoc loco et in aliis pluribus
locis etiam nomine sciencie exprimitur. Sed primum dictum magis
consonum videtur textui ex dictis supra. Obmutesce. Com-
pellebat enim Christus demones ad tacendum de ipso ne
vera falsis miscerent. Et ne videretur testimonium querere
ab ipsis, maxime quia pharisei dicebant ipsum in Beelze-
bub principe demoniorum eicere demonia ut habetur
Matthei xii, ut dictum phariseorum excluderetur sicut ibidem
expositum. Et discerpens eum spiritus immundus. Contrarium
videtur habetur Luce iiii ubi dicitur de isto demone quod exivit
ab eo et nichil ei nocuit. Dicendum quod demones ab ob-
sessis corporibus solent exire non solum cum afflictione corporis
sed cum mutilatione alicuius membri. Quod autem dicitur hic Marci
discerpens eum intelligendum est quantum ad afflictionem,
quia licet in eius exitu non mutilavit eum, tamen multum af-
flixit. Et hoc idem dicitur Luce iiii ubi dicitur Et cum pro-
iecisset illum demonium in medium exiit, per quod intelligitur
obsessi afflictio. Ibidem subditur Exivit ab illo nichil
ei nocuit, per quod excluditur mutilatio. Quenam hec
doctrina nova, quia preceptis veteris legis addidit novita-
tem consiliorum. Et quia etiam novo modo confirmabat doctrinam
suam scilicet per operationes miraculorum, ideo subditur Quia in potesta-
te spiritibus immundis imperat. ¶ Et protinus egredientes.
Hic ponitur secundum miraculum. Et dividitur in duas partes scilicet
principaliter et incidentaliter ibi Vespere autem facto. Circa primum
dicitur Et protinus egredientes de synagoga, scilicet post Christi
predicationem et eius confirmationem per expulsionem demo-
nis, venerunt in domum Simonis ut ibi reciperent refec-
tionem post laborem. Decumbebat autem socrus Simonis
febricitans. Licet enim naturaliter febris posset curari, non
tamen in instanti. Christus autem sanavit eam ita subito et ita
perfecte quod illa mulier ministravit eis, ex quo ostenditur ista
operatio miraculosa ad discipulorum confirmationem. Vespere autem
facto. Hic ponitur per incidens occasio autem huius sanatio-
nis. Illi qui habebant infirmos in illa villa adduxerunt eos
ad Christum querentes remedium. Et hoc est quod dicitur Vespere autem
facto. Dicit autem Theophilus expositor quod ita tarde adduxe-
runt eos ad Christum quia illa dies erat dies sabbati et cre-
debant curationes non esse licitas durante illa die sabbati
que finiebatur in vespere illius diei. Et erat omnis civitas
congregata ad ianuam, id est multi de civitate, et est modus
loquendi yperbolicus sicut supra dictum est. Et curavit multos,
id est omnes qui fuerant ibi adducti. Alii exponunt multos id est plures
de adductis quorum fides et devotio curationem merebatur.
Et demonia multa eiciebat. Eodem modo dupliciter exponitur,
id est omnia vel plura. Et non sinebat ea loqui ex causa predicta
Quoniam sciebant eum. Iam dictum est qualiter sit hoc intelligendum.
Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum
locum. In hoc dans exemplum ut predicatores et divinorum mirabilium
operatores debeant fugere populi applausum. Verumptamen quia non
debent dimittere salutem aliorum ideo dicitur Eamus in proximos
vicos et civitates ut ibidem predicem. Cetera patent. ¶ Et venit
ad eum leprosus. Hic ponitur tertium miraculum de leproso, cuius
fides exprimitur cum dicitur Si vis potes me mundare. Con-
fidendo enim Christo per divinam potestatem meruit curationem.
Ideo subditur Ihesus autem misertus eius extendit manum
suam et tangens eum. Licet secundum declarationem legis ex tactu
leprosi contrahatur immundicia, tamen hoc in Christo locum non
habuit, quia ex tactu lepram curavit. Ait illi volo.

i mudare

et quod subdit imparatum est ut ondat se per modum imperii lepram curare tamquam dominus creature Et commi natus est ei prohibendo ne sibi curatorem promulgaret donec ondisset se sacerdotibus et sacrificium in lege preceptum pro sua emundatione obtulisset legalia enim habuerunt cursum suum et obligationem usque ad Christi passionem in qua oblatum est unum perfectum sacrificium evacuativum legalium Et ideo usque tunc Christus legalia observavit sicut declaratum fuit capitulo v. Super illud verbum Non veni solvere legem sed implere Et sic alias servare mandavit ut hic patet Et egressus cepit predicare et diffamare sibi nomen scilicet post factam oblationem predictam ut iam magis non posset introire in civitatem propter pressuram hominum sibi occurrentium ad querendum sanitates et videndum miracula Sequitur Et intravit c. 2m

Et intravit

Postquam descripta est Christi predicacio hic consequenter describitur ex ea insurgens iudeorum emulacio Et hoc in quatuor casibus scilicet in paralitici curatione In mathei vocatione In discipulorum Christi arguitione Et in manus aride sanatione. 2a pars incipit ibi Et erant discipuli iohannis. 3a in principio tertii Circa primum premittitur emulationis occasio 2o emulorum prava cogitacio ibi Erant autem quidam de scribis Tertio sponsionum confutatio ibi Quo statim cognito ihesus Iste tres particule exposite sunt capitulo ix in principio capituli hoc excepto quod ibi tacetur modus offerendi paliticum ipsi Christo qui hic exprimitur cum dicitur Et cum non possent eum offerre illi pre turba nudaverunt tectum scilicet domus in qua erat Christus Ad cuius intellectum sciendum quod domus in terra illa habent planum tectum et ibi ascendunt homines causa recreationis ad sumendum aerem et confabulandum invicem quod de tecto unius domus facile potest transferri ad tectum alterius Et propter hoc dicit salvator capitulo x. quod in aure audistis id est in deserto predicate super tecta id est in publico ubi conveniunt homines Et in quolibet tecto est una clausura que aperitur quando homines ascendunt super tectum et clauditur quando descendunt Illi quod portabat istum paliticum non potentes intrare domum in qua erat Christus propter turbam quod non solum erat intra domum sed etiam ad hostium per aliam domum contiguam portaverunt illum paliticum super tectum domus in qua erat Christus Et aperientes clausuram tecti predictam in loco paliticum iacentem posuerunt ante Christum Cetera exponantur sicut exposita sunt capitulo ix. Et cum preteriret hic describitur emulatio iudeorum in mathei vocatione Et primo ponitur emulorum murmuratio 2o eorum confutatio ibi hoc audito ihesus Circa primum dicitur Vidit levi alphei Matheus autem vocatus levi vocabatur quod erat filius alphei Cetera exponantur sicut exposita sunt capitulo ix Et erant discipuli hic describitur iudeorum emulatio contra Christum in discipulorum arguitione volentium utrorumque apparentem defectum hic non convertere discipulorum Christi in ingenium Et ponitur duplex casus 2a pars ibi Et factum est iterum primus casus est de hoc quod arguebat discipulos Christi eo quod non ieiunabant sicut discipuli iohannis et phariseorum sed Christus eos confutavit discipulos rationabiliter confutando excusando Expositio hic patet ex hiis que dicta sunt capitulo ix parum ante medium capituli Et factum est hic ponitur 2us casus quod arguebat discipulos Christi eo quod evellebant spicas et comedebant in die sabbati sed Christus confutabat eos excusando discipulos per scripturam veteris testamenti Et patet expositio huius littere ex dictis capitulo xii eius excepto quod hic additur Sub abyathar principe sacerdotum Et videtur hoc falsum quod princeps sacerdotum erat achimelech ut habetur i. regum 2. Dicendum quod abiathar fuit filius achimelech et tunc agebat sacerdotium sub patre ... magis hic exprimitur abyathar quam pater eius achimelech quod interfecto achimelech a saul abyathar filius eius fugit ad david ut ibidem dicitur Et fuit socius itineris et laboris et ex post fuit maioris nominis et autoritatis quam fuit pater eius propter hoc exprimitur hic tacito patre Et cetera Et introivit hic iterum

Et intravit ihesus iterum

Hic ponitur casus de sanatione hominis manum aridam habentis ubi primo ponitur iudeorum insidiacio 2o eorum confutacio ibi Et ait homini Tertio eorum obstinacio ibi Exeuntes autem Expositio primarum duarum partium patet ex dictis capitulo xii ubi casus iste plenius exponitur hoc excepto quod hic subditur licet sabbatis benefacere an male Circa quod sciendum quod aliquid fuit actus boni in genere moris sicut edificare domos vel huiusmodi et talia non erant licita in die sabbati Aliquid fuit actus boni in genere moris ... et talia licita fuit in die sabbati de quibus erat sanatio manus aride quia erat opus pietatis et cum hoc erat ad gloriam dei manifestanda in quantum fiebat miraculose et ideo de talibus ... esse dubium quin possit fieri in die sabbati non solum licite sed etiam laudabiliter Et hoc est quod dicit licet sabbatis benefacere quasi dicat certum est omnibus quod sic animam salvam facere id est hominem curare et accipitur hic anima pro homine quia pars principalior pro homine Et per eundem modum loquendi dicitur Genesis ... omnes anime que egresse sunt de femore iacob At illi tacebant non potentes contradicere ... sed nec tamen volentes confiteri veritatem Et circumspiciens eos cum ira propter eorum cecitatem et malitiam Ad mi

voce intellem huiusdm querit̃ utrum ira fuit in xpo
Et arguit̃ primo q non q no e nisi duplex ira
scdm doctores catholicos scz ira p viciu et ira per
scdm zelu sed neutra fuit in xpo q° arguit probatur
ans q greg v moralium dicit q ira p viciu ex
cecat oculu mentis ira p zelu ipm pturbat
sed oculus mentis i xpo no fuit excecatus nec
turbatus i 2a Jte ira opponit̃ mansuetudi ut
habetur 4° ethicorum sed xpc fuit maxie mansuetus
igit ira i xpo non habuit locu Contrariu d̃
in lra dicendu q ira e appetitus vindicte p
iniuria illata sibi̇ ut alteri habetur 2° rethorice
Talis aut vindicta pt appeti pt ordine ronis
et sic e viciosa et vocat̃ ira p viciu de q
dicit jacobi primo Jra viri iusticia dei no opa
tur Alio mo pt appeti scdm ordine rone ronis
et hoc e laudabile scdm q d̃ ps° 17 letabit̃
iustus cu viderit vindictam Jllud enim laudabi
lit appetit̃ de quo quis iuste letat̃ et talis e
ira p zelu scdm q d̃ btus Aug9 sup joh ca° 2°
zelo domus dei comedit̃ q prisa oia que videt
emendare cupit et si emendare no potit tolerat
et gemit Talis ira fuit i xpo Vn d̃ joh 2° d
hic ps zelus domus tue comedit me itroducit̃
tamq dictu de xpo Ad primu dicendu q ira
p zelu i nobis aliqualiter pturbat oculu mentis
q potetie aie sic se hnt q vna itensa i actu suo
alia remittit̃ Et ideo motus ire q e i irascibili
pte quamuis sit moderatus roe ipedit intellem
a contemplatoe veritatis et sic d̃ turbare oculm
mentis et talis turbatio no e perm verumptn
i xpo no habuit locu q virtute diuina qlibet
potentia pmittebat̃ agere illud qd erat sibi p
prium q vna no ipediebat alia i actu suo et
ideo fuit gaudiu fruitois i aia xpi no ipe
diebat dolore passiois i pte inferiori sic eqirso
motus ire i pte inferiori i nullo ipediebat actu
mentis sr ronis Ad 2m dicit̃ q ira q e pt roem
opponit̃ mansuetudini no aut illa q e roe modera
ta q de rone mansuetudis e q frenebat illas mo
derate Exeuntes aut pharisei hic describit̃ in
decorum obstinacio q nec factis hnc nec ibi resilie
runt a malo suo sed magis obstinati sunt decipie
tes machinari i morte Cu herodianis hoc
expo dupr Prima dicit aliq q isti herodiani fu
erunt aliq iudei fingentes quandam sectam nouam dicte
tes de herode ascolonita q erat messias moti

ex falso intellectu 19 quod dicit̃ gen 49 Non auferet̃
sceptru de juda ubi dicit̃ q ablatio regni a tribu
iuda erit signu aduentus messie Jste aut herodes
obtinuit regnu illud cu tn eet alienigena q pr
eius fuit ydumeus scdm q dicit iosephus et alij his
toriographi Et q messiam pmissu ibi intelligebat
regnare tpalit nec videbat aliud tunc regnare i
iudea nisi herodem ideo dixerunt ipm ee messiam
cu tn pphia iacob eet intelligenda de xpo q natus
fuit tpe dicti herodis ut dicit̃ ma° 2° Jsti igit hebat
occasionem psequendi xpm eo q dicit ipm ee xpm sic
erat scdm veritate q erat contrarium secte eorum Alij dicunt
q isti herodiani fuerunt milites herodis scz archi
laus q fuit filius dicti herodis et dnabat̃ i galilea
no sicut rex sed ut tetrarcha ut hr luce 3° Et iste
incarcerauit iohem ex quo hebat aliquam occasionem
psequendi xpm quem predicauerat iohes Ex his
patet malicia phariseorum q cu pnisis hostib; tracta
bant consiliu ad pdendum xpm Jhc aut cu disci
pulis secessit hoc expositu e ast p Et dixit disci
pulis ut nauicula sibi deseruiret ondere i se infir
mitatem carnis quotquot hebant plagas i infir
mitates varias et spus imundos et i hoc on
debat virtute sue diuinitatis utrumq enim nccre e
confiteri in xpo s infirmitate carnis et poim
diuinitatis Et ideo utrumq manifestabat xpc i opibz
suis Tu es filius dei coniecturalit loquebat̃ et
vehementer comminabat̃ eis causa ca signata e ca°
primo Et ascendes i monte Postq descripta est
xpi predicatio p seipm tm hic consi describit̃ eius
predicacio etiam p aplos Et p° describit̃ ptatis col
lata 2° dicte collatois executio ca° vj ibi Et vo
cauit duodecim Circa primum primo ptas confert̃
2° dubiu remouet̃ ibi Et veniut Circa pm
scribit̃ electio aplorum et nis et noia eorum et ptas
collata eis Et pz sma ex his que dca sunt ast x
excepto hoc bonarges quod e filius tonitrui
sic enim vocati sunt a xpo q i transfiguratoe xpi
audierunt vbu dei patris dicentis de xpo hic est
filius meus dilectus quod quidem vbu vocatur
tonitruu scdm illud modicum loquendi job xxvi Cu
vix stillam sermonis eius audierimus tonitruum mag
nitudinis eius quis poterit intueri Et veniut ad domu
hic consequenter remouet̃ dubiu ex hoc enim q ceulcat pta
te predicandi posset aliquis credere q in ppa psona
vellet a predicatoe cessare qd remouet̃ p hoc
q feruencius predicauit q prius et iste feruor
primo ondit̃ i generali 2° in speciali ca° 2° Alij

Adhuc circa primum duis fervor audit primo / 2º
iracionalis locucio ex hoc insurgens repellit ibi Et
cum audissent sui Circa primum dicit Et cum venit
iterum turba ad audiendum verbum de ipso et ipse ita
ferventer intendebat predicacioni ita quod ipse et discipuli
non habebant tempus manducandi Et cum audisset hic
iracionalis locucio ex predicto fervore insurgens repel
litur Et hoc in tribus casibus Ordine ponit ibi Et
scribe Tercio ibi Et venit mater eius Circa primum
sciendum quod illi qui erant de cognacione sua ex parte matris
videntes insolitum fervorem in eo quia sicud dictum est propter
fervorem predicandi omittebat horam prandendi vide
batur eis contra velle eius insolitam claritatem ex iure divinitatis
procedentem Iterum audierunt eum loquentem de discipulis ar
dua et insolita et propter genus eis non intelligibilia
ideo credebat eum loqui sicut arrepticium vel furi
osum ideo voluerunt eum tenere et ligare ne sibi et a
liis posset nocere Et isti movebantur ex pietate Cu
riositatem scandi quam ponit cum dicit Et scribe Considerandum
quod isti moti sunt contra Christum invidia et malignitate di
cebat in Christum habere quendam demonem privatum aliis de
monibus superiorem per cuius virtutem expellebat demones
inferiores a corporibus obsessis ab eis Et ideo Christus
illorum et istorum irracionalia verba repellebat cum dicit
Et convocatis illis quia racionabiliter loquendo ostendit se non
esse furiosum Et vera est sententia dicendo autem se non habere
demonem privatum cum sit pro mendacium ut habetur Ioh
viij Certa patet ex hiis que dicta sunt ad propositum Et venit
mater eius Hic tercio ponit 3us casus quia ipso predicante
nunciatum est sibi studiose quod mater eius et fratres stabant
foras / ad temptandum si ex affectu carnali ad matrem
dimitteret vel interrumperet processum Et ipse hoc ubi
malignum repellebat racionabiliter ut patet ex dictis
ad xviij scilicet Et iterum c xm

Et iterum

Hic tercio omnium fervor predicandi in speciali Et primo
describitur fervor predicacionis 2º ex hoc consurgens li
vor emulatoris in principio tali scripti Circa primum
enarrata primo describit tempus 2º predicacionis fructum
Ibi Et dicebat Sic est regnum dei 3º confirmat
invidia Ibi Et ait in illa die Circa primum describit
primo processum Christi tempore et modo 2º predicacionem pa
bola sine tempus Ibi Ecce exiit seminare 3º hic
parabole intellectus apertus Ibi Et cum esset singulis Et
ista pars dividitur in 2 partes quia primo aperitur parabole
intellectus apostolis specialiter 2º predicatur aperiendus per a
postolos omnibus generaliter Ibi Numquid venit
lucerna Tres prime partes sunt exposite ad viij

pauciis exceptis Et cum esset singulis i. extra
pressuram turbarum tunc exposuit parabolam apostolis
Numquid venit lucerna Hic omnis doctrina eius data per
apostolos publicanda quod factum est post ascensionem Christi ad
celos tunc diffusi sunt per orbem ut in omnes terram
exiret sonus predicacionis eorum Ante passionem missi
sunt ad predicandum non tamen diffusi Et hoc est quod
dicitur Numquid venit lucerna i. doctrina evangelica per
id est predicationis lucerna pedibus meis verbum tuum ut sub mo
dio ponatur i. occulte in latebris doceatur sicut
doctrine suspecte hereticorum et hominum malorum quod dicitur
Non ut super candelabrum ponatur hoc est in publico
et publice doceatur quod dicitur fit Non est absconditum
quod non manifestetur quia illa que Christus docuit apostolis
secrete per apostolos voluit predicari publice et manife
stum quod dicit eis ad viij Quod in aure audistis pre
dicate super tecta Si quis habet aures audiendi
i. desiderium intelligendi doctrinam Christi audiat quod
talis per profectum non solum sibi sed eciam aliis potest
docendo Ideo subdit In qua mensura mensi fu
eritis remecietur vobis Quod exponit sic beda Si
pleriter omnia que valetis bona facere ac proximis impen
studetis adest divina pietas que vobis in presenti sensum ad
eciora capiendi confert et in futuro retribucionem eternam adiciet
Et ideo subdit Et adicietur illi qui enim habet et dabitur
illi quia habentes fidem et graciam ex usu talis gracie meretur quod
iterum detur sibi gracia ad augmentum procedentis Et qui
non habet scilicet fidem et graciam quales erant scribe et pharisei
et quod habet auferetur ab eo quia noticia legis quam
habebant ablata fuit ab eis in quantum non valuit eis
eis ad salutem sed magis fuit eis ad augmentum sue
dampnacionis secundum dictum salvatoris luce xij Servus
qui scit voluntatem domini sui et non facit vapulabit
multis Et dicebat sic est regnum dei Hic describit
tercio predicacionis fructus primo in uno homine 2º in
tota communitate ecclesie Ibi Et dicebat cui assimilabimus
Circa primum sciendum quod per semen intelligitur predicacio
patet in parabola precedenti Ex semine autem isto recepto in
aliquo homine fit talis processus quia incipit timere
divinorum iudiciorum et notatur per herbam que est quid im
perfectum cum dicit Fructificat primum herbam Et quia
ex timore cessat homo a malis et incipit se ex
ercere in bonis Ideo secundo concipit spes divinorum beneficiorum
que significatur per spicam in qua est iam spes grani futuri
cum dicit deinde spicam ex hoc datur caritas amor
qui habet opus perfectum et ideo significatur per plenum
frumentum cum dicit deinde plenum frumentum quia

dicit^r viij plenitudo legis e^t dilectio Et tunc e^t hō

dispositꝫ ut de statu gre trāsferat ad statum glē Ideo

subdit Et cū ipe produxit fructum statim mittit fal

cem i. ipe dīs abscondendo nistrꝫ de p̄nti vita

ut transferat ad glām Ideo subdit qm̄ adest messis

i. collacio in p̄riā Et dicebat cui assimilabimꝰ Hic

tcm̄ describit fructus p̄dicatois xp̄i quātū ad

q̄titate ecclie q̄ de p̄uo statu creuit ad magni

tate sicut sinapis granū Et patet sinā ex dcīs ast

p̄ exceptio q̄ hic subdit Et talibus multis parabol

loquebat^r verbū prout poterant audire qd̄ exponit

theophilꝰ dicēs qm̄ turbe erāt indocte a cōfus

is nobis instruxit eos p̄ similitudines rerū sensi

bilium que erant eis cognite Sed hoc videtur

contradicē ei qd̄ xp̄s sup^{ra} dixit aplis eodē ca^{lo}

vobis datū ē nosse misteriū dei illis aut̄ q̄ foris

sūt i parabolis ut videntes nō videat Et ast̄ xv In

parabolis loqr̄ eis q̄ videntes nō vident Dicendū est

q̄ sacra scriptura hoc hꝫ p̄p̄ium q̄ sub vna lrā habet

sensus quorum aliq̄ sūt patentiores et alij latentes

Et ideo i parabolis xp̄i turbe capiebat magis

patentē nō aūt latentē sensū Et de hiis intellectu

docebat xp̄s aplos quo ad p̄te Et ideo subdit Se

orsū aūt disciplos disserebat oīa de ceteris aūt p̄

dictū est ut videntes nō videat et nō videant

i. capiat sensū magis patentē et nō latentē

Et ait illis in illa die Hic tcm̄ describitur

miracla doctrine xp̄i cōfirmantia Et p̄mo desc

bit miraclm̄ i mari factū 2° i terra i p^{mo} quinti

capli Omnia sūme p̄us patet ex hiis q̄ dcā sūt

mathei viij Ve Et uēnis fretum venit t v

Et trans fretū uenit

Hic tcm̄ describit^r miracla in terra fcā ad doc

trine sue cōfirmacōez Et p̄mo describit^r demon

iaci curatio 2° filie archisinagoge resuscitacio

ibi Et cū ascendisset ihc̄ in nauj Prima i 2 qr

p̄mo describitur curato demoniaci 2° deuoto

p̄ius curati Ibi Cumqꝫ ascenderet Exposo p̄e p̄ts

patet ast̄ viij ponit exceptis q̄ discurret Oc

currit ei de monumentis hō i spū īmūdo i.

obsessus a demone Ast̄ viij dicit^r 9 q̄ erāt duo

Dicendū ē q̄ s̄m veritatē erāt duo demoniaci

sed vnꝰ erat famosior alto i quo erāt legio demonū

ut d^r infra et iste hic solus noiat^r a marco

et alio tacet^r q̄ infamosior erāt i malo Et semp

die ac nocte i monumentis gentiliū dāpna

torū sup quorū aīas demones iā hn̄t p̄tatē

et ibi habitabat vbi corum corpa erāt sepulta i.

quātū hūani erat p̄tatē sup ea p̄ꝰa Et interroga

uit eū qd̄ t nomē Interrogauit aūt xp̄s nō q̄

ignoraret sed ut demonū malicia i illo hoīe habita

tiū ex cōfessione eorū appareret vn̄ subdit Legio no

mē michi Legio aūt dicit^r i nūs deciat̄ armato

rū i exercitu et cōtꝫ sex milia sexcentos sexagi

ta sex Et in dcī^r legio ē demonibꝫ q̄ militāt

cont^a nos Et p̄cabat^r eū s. legio demonū ne se ex

pelleret ext^a regione i. ex hoīm habitatoēz vn̄ luc

viij dicit^r abbyssū locus eīn īferni debet^r demonibꝫ

habitarē tñ p̄mittit^r nūc hoīes usqꝫ ad iudiciū

ut glosior sit electorꝫ glā i demonū tēptatiū supa

cōne Cumqꝫ ascenderet hic describit^r curati deuoto

q̄ grās de bnfico collato voluit sequi xp̄m Ihc

aūt nō admisit eū i. nō recepit eū ad aplatū

vl disciplatū pp̄ honorē passiois p̄cedentis Sic

ne ascribet^r demonj q̄ iste fecit si eet discꝰ xp̄i

Et ex hoc loco excipit^r q̄ demoniaci et furiosi nō

p̄moueāt^r in ecclia dei Et abijt et cepit p̄dica

re i decapoli nomē ē regionis et dicit^r a decē q̄

ē decē et polis citas Et cū ascēdisset ihc i nauj

hic tcm̄ describit^r resuscitacio filie archisinagoge

Et p̄mo scbit^r hūꝰ fci inchoacio 2° interponit^r

mulieris sanguifluē curatio Ibi Et mulier q̄ erat

i pfluuio sanginis 3° descbit^r dci fci pfirmacio

Ibi Adhuc eo loquēte Omnia istorꝫ ēū p̄ui

pꝫ ex hiis q̄ dcā sūt ast̄ 9 d exceptis ^{aliquis} q̄ exponet^r

quātū ad p̄ma p̄te d^r hic deprecabat^r eū multū dicens

qm̄ filia mea i extremis ē Ast̄ 9 d^r q̄ archi

sinagogꝰ dixit xp̄o filia mea defuncta ē Ad qd̄

dicendū q̄ euāgelistē i recitando dcā aliorū ul aliqd

aliqn ^{repetit} recipiunt eadē vba aliq̄ eandē sniā filia

p̄ncipis laborabat i extremis s̄m q̄ d^t marcus Et de

incipien̄ erat ita p̄pinq̄ morti q̄ reputabat^r mortua

vn̄ etiā s̄m modū cōem loquēdi de aliq̄ qui

sit morti ē p̄pinqꝰ d^r q̄ ē mortuꝰ qd̄ qn̄ modicū

distat qn̄ nichil reputat^r Et hoc mō loquēdi vsꝰ

ē mathēꝰ Luca scdam p̄te dicit^r Et multa p̄ples

sa nō solū i facultatibꝫ sed etiā i corpe ut pꝫ

lirani sequēte Et statim i semetipo ihc cognos

cens virtutē que exiuit de illo nō ē intelligedū

q̄ aliq̄ vtus exiuit i xp̄o inquit ex ipm̄ sꝫ talis

exitꝰ intelli p̄ modū cause p̄ducētis effectū i quē

dicit^r exire i quātū relucet i effectū Et p̄ talem

modū dicit^r sap ij de sapiā increata q̄ p̄ nati

ones i aīas scās se transfert et amicos dei et

p̄phetas constituit que tñ transfacō nō pt intelligi

archisinagogi

pecuniaria

nō

q̄ sapiā incarcata sit alicubi ubi prius nō erat
tū de necitate sit ubiq prius sed q causat ibi no
uū effcm utrū aūt talis fuit i xpo ictus dīna
tm vel cū hoc hūana dicet̄ i fine hui capli
Quis me tetigit nō qrit ex ignorantia ꝫ ut p
gfone mulieris sanate appareat fides ei9 et a
xpo gnedet̄ Et q maifestatō miā̄li dei sana
tois redebat ad dei glam et archisinagogi asse
curatoē ut p hoc certificaret̄ de futura resusci
tacone filie sue Turbe te coprimit licet n i tli
pssura eū tangeret corpalr tamē nō tāgebat
eu tū tli deuocōe et fide sicut illa mulier teti
gerat et de tali singulai tactu qrebat Cu
3a ptē dicit̄ Quid ult̄a me vexas magrm
licet em̄ credent eū ipam posse sanac̄ nō tn̄
a mortuis suscitarē Ex quo pꝫ q eou fides fuit
impfca Et nō admisit quēquā se sequi ondes
q i opibꝫ miācloꝝ faties nō debet quere ostenta
tōes In hoc dans exemplū eis discipulis q erat
facturi miracla Deinde i opibꝫ miaclosis mai
festat̄ dei glā īo aliqn faciebat miacla valde
publice ut pꝫ i resuscitacōe lazari et ceci nati
a natiuitate one coꝛm disciplis ut in illis qreret
dei glam tantū et non ppā Tabita cumi
dne sūt dcōnes hebraice quarū una ē nom
et sclā vbū ut pꝫ inpretacōe Sciendū tn̄
q tabita nō ē nom̄ hic sed ē nomē ppū illi9
puelle q fuit suscitata Et hoc pꝫ sile act̄
9o In Joppe aūt fuit queda discipla noie Ta
bita et io pro noie ppo posuit mrcꝰ noē c̄
ptando s puella Sciendū etiā q i° qd ibi ṗpo
s tibi dico nō ē significatō smonis hebraycī
hic posita sed hic additū fuit ab ewāta ad maio
re expressione s q ad vbū xpi illa puella
sit suscitabat̄ Et precepit vehemēt ut nemo
sciret Cā iam ē expressa p hoc volēs exm
dac̄ aliis ut nō quererēt ostentatoēs i opibꝫ
miaclosis Et iussit illi dari manducare ad pbaoēs
vē resurrectōis sicut et xpc post resurrocēs ma
ducauit cū aplis ut hꝫ luc̄ x Ad maiore
euidēciā eoꝝ q dcā sūt hic et alibi de miaclis
xpi qrit̄ utrū xpc fecit miacla sola iute dīna
Et dr̄ primo q sic Dr̄ em̄ leo pp i epla ad fla
manū Cū in xpo sint due nē vna eaꝝ ē
dīna q fulget miaclis altā s hūana que
succubit iniuriis Aliter sicut se hꝫ hūana nā
ad succubendū iniuriis sic se hꝫ dīna nā i age
dis miaclis ꝫ solū nā hūana succubit iniuriis

q talia pati repugnat dīnitati Igit̄ sola nā dīna
opat̄ i opibꝫ miraculosis Et confr̄ aūt ptr̄
ps c xxxviii Cum sūt inabilia mag solis igit̄
sola dīnitas ē princm agēdi miaclm Itē opa mi
raclosa excedūt tota iūtute nē creatē nā aūt
hūana i xpo creata ē igit̄ ut videt̄ i illo ag
git opa miaclosa Contrariū videt̄ q p xpc
p tactū corporis sanabat miaclose ut dm ē de
muliere paciēte fluxū sanguis et infra cab̄ vi
et aca viii Quotqt aut tangebat eū sani fie
bat Si igit̄ talis tactꝰ nichil aget̄ i sanatē
frustra adhibet̄ qd nō gueit xpo s aliqd frustra
age Igit̄ ille tactꝰ aliq faciebat et tūi ē q ptine
bat ad ei9 hūanitatē i° rē In hac qōe sic ē pced
q primo videdū ē qlit̄ viri sci viui ul defuncti
quoꝝ miacla scripta sūt i illis opati fuerūt
2o qualit̄ xpc iquatū hō opatꝰ fuit Circa pm
aūt est certū q miacla nō prīt fi aliq iūtute
creata tāq principali agēte ꝫ iūte dīna q sꝫ
prius tactū est opa miaclosa excedūt totā facul
te iūtutis create Sic certū ē q sci viri prīt ad
miacla opari meritorie q frequēt̄ ē expositū
miacla fcā fuisse a deo p preces scōꝝ Sed dubiu
ē utrū viri sci i miaclis aliqn opati sint p ali
quā iūtute in eis existēte nō q illa sit pricipal
racio agendi sed tantū istrumētalis ut sic deus
tāq principale ages faciat miacla p scōs tāq per
quedā istrumēta Et hāc qōes relinquit Aug̃ xxi
libro de ciuitate dei insoluta ubi enarrat̄ mltis
miaclis martirū dicit sic Siue eni deus p se
ipm miro mō p scipm opat̄ extiꝰ sine p suos
ministros ipe faciat et eadē ipa q p ministros fa
sine queda faciat etiā p martirū spūs sine per
hoies i corpe constitutos sine deus ista pauit
q iuisibilr̄ et inmutabilr̄ icorpalit̄ ipetrat opet̄
ut q p mrēs fieri p dim eis orantibꝫ et ipetran
tibus nō etiā opantibꝫ fiat sine alia istis sic
alia illis modis q nllo mō a corpalibꝫ mortalibꝫ co
phendi pnt tn̄ ostendat̄ hec fidei i qua carnis
i eternū resurrectō pdicat̄ Beatꝰ vo greg̃ hanc
qōes declarare videt̄ 2o libro dyalogoꝝ ubi dt̄ sic
Qui deuota mēte deo adherēt cū illorū nitent
ex posit exhibē signa i utroq solet ut mira q
ex prece faciat alia ex ptate illis cocessa a deo
Et hoc probat racioē et exemplo Ro aūt
ē talis cui cōcedit̄ illud qd maius est nō ē mi
rū si aliqn ei cōcedat̄ qd ē minꝰ sed maior ē
ptas filiōꝛ dei fieri p adopcōes cū hoc solus fue

concluditur quod miracula operari quod etiam quis conceditur
malis operari ut habetur Matthei vii. Ex primo conceditur
hominibus sanctis quod dicitur Iohannis primo Quotquot autem rece-
perunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri. Item
probatur exemplo quia Petrus suscitavit Tabitam
mortuam ut habetur Actuum [illegible] Ananiam et Zaphiram
morti tradidit subito absque oratione sed solum increpa-
tione Actuum v. Et sic videtur quod fecerit hoc ex
aliqua potestate sibi concessa a deo tamquam instrumentum
divine iustitie. Item ad hoc videtur facere quod gratia
dividitur per gratiam gratis datam et gratiam gratum fa-
cientem. Et licet aliquis ab aliquibus dictum fuit quod gratia
gratum faciens nichil ponit in anima tamen gratia gratis
data ab omnibus conceditur quod aliquid ponit in anima
et hoc maxime patet de gratiis gratis datis que ponuntur
primo sermo sapientie et sermo scientie Corinthiorum xii quia significant
quasdam connectiones cognitionis divinorum et humanorum que
aliquid in homine ponunt. Et sic fides prophetia et gratia lin-
guarum et interpretatio sermonum. et eadem ratione
videtur quod gratia sanitatum et operatio virtutum id est miraculorum
que ponitur gratia gratis data dicat aliquid existens in anima
existens. Dicunt tamen aliqui quod ista virtus operantis
miracula non est aliqua virtus mansiva per modum habitus
sed per modum transeuntis sicut prophetia patet quod illi
non possunt facere miracula quotiens voluerint ut
prophetare. Et quidquid sit de conclusione ista tamen non videtur
quod sit dicendum quod talis virtus operandi miracula non est
principalis sed tamen instrumentalis. Instrumentum autem non potest
operari quamvis sit perfectum per formam suam nisi
moveatur actualiter per manum artificis sicut patet quod
serra non facit nisi per manum artificis moveatur.
Et ideo dato quod talis virtus sit mansiva non tamen
potest operari miracula absque motione divine virtutis
principalis agentis. Si tamen talis virtus sit mansiva
vel per modum transeuntis solum sicut est motio instru-
menti quod movetur ab agente principali nichil
dico modo. Item ad conclusionem inducitur id quod a sanctis
et a doctoribus catholicis dicitur de sacramentis nove
legis videlicet quod efficiunt quod significant ita quod tamquam
quedam instrumenta divine virtutis agentis ad productionem
gratie operantur instrumentaliter attingendo vel disposi-
tionem ut caracterem vel aliquid simile tamen in sa-
cramentis que non imprimunt caracterem. ita quod in sa-
cramentis est aliqua virtus ad efficiendum modo predicto
et tamen sacramentum consistit in quibusdam rebus

sensibilibus. et ideo merito fortius in animabus sanctorum
virorum defunctorum potest poni aliqua virtus divinitus eis
concessa in operibus miraculosis per modum predictum. Ex his
dictis patet quid sit dicendum de humanitate Christi que est orga-
num et instrumentum coniunctum ipsius divinitatis sicut manus
est instrumentum artificis. omnes autem alii quantumcumque sancti
non sic sunt coniuncti et ideo sunt quedam instrumenta divinitatis
separata et adhuc sunt magis separata ecclesie sacramenta.
Instrumentum autem coniunctum magis participat efficaciam
agentis principalis quam separatum et ideo talis modus operan-
di ad miracula efficacior convenit humanitati Christi
quam aliis quibuscumque. Ex his dictis potest responderi ad argu-
menta. Ad primum dicendum quod solum tenet quantum ad hoc quod sicut hu-
manitas Christi fuit ratio patiendi sic divinitas est ratio
et principium miracula faciendi principaliter non tamen quantum
ad reliqua quia non repugnat humanitati Christi operari per modum
instrumenti repugnat tamen divinitati quomodocumque pati. verumptamen
in ratione predicta suppositi ydiomata communicantur quia
sicut hec est vera deus passus ita hec est vera de
nato Christo. Iste puer creavit stellas. Ad secundum quod
inducitur de propheta dicendum quod hic solus non excludit
humanitatem tamquam instrumentum agentis sed tamquam principalem. Et
sic est intelligendum. Ad tertium aliorum sanctorum quod solus deus facit
mirabilia seu miracula tamquam principale agens. Ad quartum dicendum
quod instrumentum in virtute principalis agentis bene attingit ad aliquid
quod excedit facultatem propriam eius secundum se sicut
calor naturalis in virtute anime generat carnem ut habetur ii de anima.
Argumenta autem in contrarium concludunt tamen quod humanitas
Christi agebat ad miracula sicut agens instrumentale et se-
cundarium quod conceditur. Et cetera c. vi.

Postquam descripta est fervor predicationis in Christo hic
consequenter describitur livor emulationis contra ipsum propter doc-
trinam et miracula ipsius. Et patet sententia ex dictis Matthei xiii
secundum quod exceptis que sequuntur. Nonne hic est faber.
In Mattheo dicitur filius fabri. credebatur enim isti quod esset eius-
dem artis cum patre suo putativo Ioseph qui dicitur faber
lignarius. Et probabile videtur quod Christus eandem artem
exercuit. quia non fuerat occupatus in doctrina et miraculis
usque ad tricesimum etatis sue annum. Nec fuit an-
tea intentus studio secundum quod dicitur Iohannis vii. Quomodo hic litteras
scit cum litteras non didicerit. nec est verisimile quod tanto
tempore fuit otiosus. magis autem videtur simile quod fuit occu-
patus in arte patris sui putativi quam in alia. Et
sic videtur quod vulgus istorum qui erat de Nazareth qui mo-
dum vivendi suum cognoscebat et fabrum eum vocabat no

Et non poterat ibi virtutem ullam facere. Istud non
posse non refertur ad potentiam eius absolute sed con-
gruitatis et decentie quia non erat congruum quod ibi
faceret multa miracula cuius causa subditur. Et mira-
batur propter incredulitatem eorum. Fides enim credentium est
meritoria de congruo quod eis fiant miracula sicut
patet capitulo precedenti de muliere sanguinifluxa cui dictum
est a Christo fides tua te salvam fecit. Et in multis
aliis locis evangelii simile habetur. Et circuibat castella
docens in circuitu quia sua doctrina repulerat gentes
ad alios docendum transiit. Et ita fecerunt apostoli Actuum
dicitur capitulo xiii vobis oportebat scilicet iudeis primum predicare
verbum dei sed quia repulistis illud et indignos vos
iudicastis eterne vite ecce convertimur ad gentes ¶
Et vocavit duodecim. Superius in hoc capitulo descripta
est collatio potestatis predicandi facta apostolis hic com-
describitur executio dicte potestatis. Et primo describitur
apostolorum missio ad predicandum 2o eorum reversio ad Christum
ibi Et convenientes apostoli ad Ihesum. Prima in duo quia primo
describitur dicta missio 2o subiungitur hic opinio Herodis
ibi Et audivit rex Herodes. Expositio prime partis
patet ex dictis capitulo x a et b exceptis que sequuntur.
Sed calciatos sandaliis capitulo iiii dicitur quod non porta-
rent calciamenta. Ex quo patet quod sandalia non dicuntur proprie
calciamenta quibus illis poterant uti apostoli ut hic dicitur
Ungebant oleo multos infirmos. Ex hoc patet quod
unctio extrema que est infirmorum fuit instituta
a Christo // Et audivit rex. Hic com describitur
opinio Herodis de Christo. Et dividitur in duas partes
scilicet principalem et incidentalem 2a ibi Ipse enim Hero-
des. Circa primum sciendum quod apostolis predicantibus audiebantur
Christi et eius miracula quia non solum erant predicatores
sed etiam facientes miracula in nomine eius. Herodes
autem audivit famam de Ihesu et credidit licet false
quod ipse esset Iohannes baptista quem ipse decollaverat et
quod a mortuis resurrexisset. Ex quo patet quod iste Hero-
des non fuit de secta saduceorum qui negabant resurrectionem
sed de secta phariseorum qui eam confitebantur ut habetur
Actuum xxiii. Cetera patent ex dictis capitulo xiiii a. Ipse enim
Herodes. Hic ponitur pars incidentalis. Intentio enim
principalis evangeliste erat describere gesta Christi et quia propter
opinionem Herodis de Christo fecerat mentionem de decol-
latione Iohannis baptiste ideo hic incidentaliter describitur modus
dicte decollationis. Et primo describitur eius incarceratio
2o eius decollatio ibi Herodes autem. Tertio decollati
tumulatio ibi Quo audito. Summa autem istarum trium
partium patet ex dictis capitulo xiiii a. Exceptis que sequuntur circa

partem secundam Herodias ipsa enim timebat ne ad
predicationem Iohannis Herodes de peccato suo penitens
eam marito suo redderet et ideo querebat mortem Iohannis
Herodes enim metuebat Iohannem plus enim metu
tenebatur ab interfectione Iohannis quia propter sanctitatem eius
que nota erat toti populo timebat si Iohannes interfice-
retur totus populus insurgeret contra eum ut plenius patet
capitulo ix. Et libenter eum audiebat et totum illud simula-
torium erat ut ex tali auditu Iohannis et obsequen-
dis eius in aliquibus retineret populum a rebellione contra
ipsum. Et sic quod postea iuravit dare puelle sal-
tanti quodcumque peteret fuit malitiose factum ut iuramenti
et multitudine magnorum cum eo comedentium
haberet occasionem decapitandi Iohannem absque rebellione
populi quam habuit eum excusantem saltem in parte propter ista.
Et hanc sententiam tenet Beda super locum istum. Et quod sequitur
dicitur Et contristatus est rex. Dicit Beda licet tristitiam
retulit in facie letabatur tamen in corde // Et convenien-
tes. Hic describitur reversio apostolorum ad ipsum. Ubi primo
describitur condescensio Christi ad apostolos redeuntes 2o ad
populos ipsum sequentes ibi Et viderunt. Circa primum dicitur
Et convenientes apostoli ad Ihesum renuntiaverunt ei
omnia que egerant miracula faciendo et docuerant
predicando ostendentes quod mandata eius exequuti fuerant
fideliter. Et ait illis compatiendo eis de laboribus con-
venite seorsum ut post laborem quiescerent aliquantulum.
In hoc ostendit Christus quod predicatores ubi dimissis labo-
re possunt recipere competentem recreationem. Et ascendentes
in navim ut segregati a turbis possent requiescere. Et
viderunt eos. Hic com describitur condescensio ipsius ipsi
ad populum ipsum sequentem. Et primo describitur condescensio
dicta 2o phariseorum confutatio capitulo vii. Circa primum primo
describitur condescensio Christi ad populum ipsum pascendo
2o ad discipulos ipsos a periculo liberando ibi Et coegit discipulos
apostolos 3o ad infirmos ipsos curando ibi Et cum
transfretassent. Summa autem istarum trium partium patet
ex hiis que dicta sunt capitulo xiiii b usque ibi ad finem illius
capituli exceptis que sequuntur. Circa autem ad primam partem
dicitur Erant sicut oves non habentes pastorem. Sacerdotes
enim illius temporis et principes erant sicut lupi rapa-
ces spoliantes populum a bonis temporalibus et per mala
exempla a spiritualibus. Sed Christus tamquam bonus pastor
pascebat eos spiritualiter germine verbis doctrine sue et
aliquando corporaliter sicut dicitur contra. Euntes emamus ducen-
tis denariis panes et dabimus illis manducare. Io-
hannis vi dicitur quod ista fuit questio a Philippo unde
emamus panes ut manducent hii. Et sicut ibi d.

hoc dixit temptans eum. Ipse enim sciebat quid esset facturus
Et nota Philippus vidit sicut ibi dicitur ducentorum dena-
riorum panes non sufficiunt eis. quasi diceret tantum precium non habemus
nec panes sufficientes. Et hic Marcus dixit hoc discipulos
in generali vidisse. sed aliquo modo sub aliis verbis. Euntes
emamus ducentis denariis. quasi diceret si velles nos eis dare
ad manducandum oporteret nos ire ad manducandum
emendum panes precii ducentorum denariorum. et tamen hoc
precium non habemus. et sic se excusabat per impotenciam
dicit autem hoc discipulos vidisse illud quod solus Philip-
pus vidit. tum quia non solum ex propria persona loquebatur
sed etiam in persona aliorum loquebatur. tum quia illud quod
fiat aliquis de communitate vel dicitur communitas dicitur illud fecisse
sic et nota discipulis se excusantibus de dacione ciborum apertis
oculis ... dixit Christus quod hic habetur. Quot panes
habetis ite et videte. Et cum cognovissent dicunt quinque
et duos pisces. Johannis sexto dicitur solum Andream
hoc vidisse per alia tamen verba dicente Est puer unus
hic qui habet quinque panes ordeaceos. Dicitur tamen hic discipulos
hoc vidisse in generali. quod dixit Andreas eo modo
quo dictum est de Philippo. // Circa secundam partem dicitur
Et statim coegit discipulos suos ascendere navim. quia
non libenter recedebant absque suo magistro. eius presencia
et doctrina delectati. a bethzaida. locus est ubi rece-
debat Et cum dimisisset eos abiit in montem orare
per hoc ostendens quod predicator ubi dictum debet post ser-
monem suum ad deum in ordine redire ut quicquid ibi
boni fuit dei glorie ascribatur. Et volebat preterire
eos eo modo sicut post resurreccionem specie ambulans cum
duobus discipulis suis euntibus in emaus finxit
se longius ire ut habetur luce ultimo. nec fuit aliqua
duplicitas vel fictitas secundum quod dicit beatus Gregorius hoc
enim fecit ut sic se ostenderet eis exterius qualis erat
apud eos in mentibus eorum. Interius enim erat du-
bii in fide resurreccionis Christi et tardi ad credendum
ut ibidem dicitur. Et propter hoc aliquantulum erat elon-
gatus a veritate. et apparuit eis in peregrina effigie
et finxit se longius ire. quia tales apparitiones fuit
secundum disposicionem eorum quibus fuit. Et eodem modo
dicitur hic quod volebat preterire eos quia erant parve fidei
sicut dicitur in textu. quia putabant fantasma esse. Et
cum iam viderant eum tanta miracula fecisse quod crede-
re debuerunt ipsum posse super aquas ambulare. // Circa
tertiam partem dicitur. Cumque egressi essent de navi continuo
cognoverunt eum scilicet illi de terra genezareth. quia per
famam quam audierant. et per miracula que aliquando eorum
viderant cognoverunt quod ille erat qui infirmos cu-
rabat et alia miracula faciebat Et ideo dicitur Et per-
currentes universam regionem illam. quia genezareth in-
venerunt per civitates ad quas ducebantur infirmi ad pre-
senciam Christi. ut fimbriam vestimenti eius tangerent Iu-
dei enim distincti erant ab aliis gentibus non solum in
lege sed etiam in habitu. quia numeri xv precipitur quod faciant
fimbrias in angulis palliorum. et talem habitum portabat
Christus et legem servavit. et ad tactum huiusmodi fimbri-
arum curabantur infirmi Capitulum vii Et con-

Postquam descripta est cura discipulos et populos Christi
condescensio hic consequenter describitur phariseorum confutacio Et
hoc quadrupliciter. primo in eorum observanciis secundo in Christi
miraculis. capitulo viii ibi Et exierunt pharisei tercio de lege
in lege promissis capitulo x quarto in parabolis capitulo xii
Circa primum primo describitur phariseorum confutacio secundo
contemplacio populorum ibi Et inde consurgens Circa primum
primo describitur observancia vana secundo interrogacio eorum ma-
ligna ibi Et interrogabant pharisei. tercio confutacio eorum
vera ibi At ille quarto dicte confusionis exposicio plana
ibi Et cum introisset Circa vero istarum primum primo
... dicitur Matthei xv. o. Convenit que sequitur Pharisei et
omnes iudei nisi crebro laverint manus non mandu-
cant. per mundiciam exteriorem volentes ostendere quod
haberent interiorem cum tamen pleni essent iniquitate et
malicia et inmundicia secundum quod dicitur Matthei 23 Et a foro
nisi baptizentur non comedunt quia enim exibat ad ne-
gocia exteriora in publico reputabat se inmundiciam
aliquam contrahere ab eis quia tamen essent meliores ipse et
ideo redeuntes a talibus negociis lavabant se antequam co-
mederent quasi inmundicias ab aliis contractas purga-
bant. Moyses enim dixit honora patrem tuum dominus autem
dixit hoc ut habetur exodi xx. sed moyses explanavit
qualiter esset intelligendum contra quem intellectum sacerdo-
tes et pharisei docebant Corban id est donum non significat do-
num in generali sed donum deo oblatum vel offerendum pharisei
et sacerdotes avaricia moti dicebant quod melius esset
offerre deo bona sua quam providere parentibus in necessitate
positis. et sic evacuabat preceptum dei de honore par-
entum ut plenius dictum est Matthei xv Si quis habet
aures audiendi audiat id est si quis habet voluntatem
audiendi veram doctrinam audiat meam doctrinam et
non phariseorum In secessum exit purgans omnes escas. natura
enim est sagax ...itate que est in alimento suscep-
to emittit per secessum retinet id quod est purum
ad corporis nutrimentum. et sic purgat escas cor-
poris nutritiva. De corde hominum male cogitaciones

procedit · i · consensus deliberatiui ad mala a
genda | q explicat magis in particulari cu subdit
Adulteria · i quibus e violatio alteri9 thori · for
nicatones · i · cubitus illicitus psonarum a mrimonio
solutarum · homicidia · i quib3 infert nocumentu in
psonas proximor · furta quibus res aliene subtra
hitur · Auaricia · quib3 aliq res iniuste tenet · Ne
quitie que consistit i calupniis proximor · dolus
in deceptione eor · Inpudicitie quantu ad tactus
et affectus immundos · oculus malus · quatu ad odiu
et inuidia · q no pmittit vide oclo mo boni vp
blasphemie · i iniurie p deu · supbia · dei ul proximi
contempto · stultitia · i · quelib iniuria p proximo · Et
iterum exiens · hic com describit · plor consolatio · Et
primo gentilium · 2o galileor · Ibi · Et iterum exiens · Cir
primu dicit · Et iterum exiens abiit i fines tyri et si
donis · vbi habitabat gentiles ad quos transit xpc
ad bnfaciendum eis · relinques iudea pp malitia
iudeor et ingratitudinem · Et ingressus domu ne
mine voluit scire · i manifestari aduentu eius p discipulos
suos · ons q pdicator et operator miraclor no debz
querere ppria ostentacoes · et no potuit latere · Illud no
posse no refert · ad ei9 potm absoluta sed ad con
gruentia · Nec eni erat congruu q aduent9 xpi
lateret infirmos · nec fuit decens q manifestaretur
p discipulos suos ut predictum est · et ideo manifes
tatus e p alios q fama ei9 audierut · Et aliqui
ipm videant · q no solu de iudea sed de natoib;
aliis multi veniebat ad eu pp miracula et sanitates
que opabatur ut habetur supa capitulo 3o a · Mulier
eni statim ut audiuit de eo · eo no e mirandu
q curauit filia ei9 existente i domo · q tunc noluit
facere sed magis i via cu clamaret post eos · ut
habetur ast xv d · Erat eni gentilis · sirophenissa
gne · i · de siriaphenitis · Est eni siria nomen
gnale provincie · phenis e nomen cuiusda spalis
contrate i illa provincia | et in cpone sirophe
nissa · sic de tali contrata oriunda · pp hunc ser
monem · i · pp tue fidei cfessione · exiit demoniu de filia
tua · q confessio fidei e de congruo meritoria
miraculi Cetera patent ex dicto ast xv d · Et iterum exi
ens · hic com describit · consolatio galileor · Et p9
i curatione demoniaci · 2o i ministratione alimenti
In pri9 octauum ca · Circa primu pte decia · locus
vbi xps fecit frequetes curatoes · cu dicit · Inter me
dios fines decapoleos · Decapolis no e regio
ut dem e supa v · cao · Et huius regionis vna ps

e ultra iordanem a citra · ut p3 i descriptoe tre
sancte · Igit · mare galilee · quod e quida locus p
quem transit iordanis fluui9 respicit tres illius
ptes regionis predicte · Et adducunt ei surdum et
mutum · no erat talis a natiuitate · nec ab infirmitate
superueniente · sed a demone ipm obsidente · ei9 audi
tu impediente et loquela · Misit digitos suos i au
ricula ei9 · xps aut aliqn sanauit tangendo
corporalit · ut ondet · humanite sua ee diuinitat
instrum · mo pdo ca · lo 3o · Et suspiciens in celu
ingemuit · ut ondet · se verum hoiem a deo q
rente auxilium · Et ait effeta qd e aperire · ondes
se verum deum curando p imperiu · Et precepit eis
ne cui dicerent · ondes q bnfactor de bnficiis suis
propria laude non debz querere · Quanto aut eis
precipiebat tanto magis pdicabat · q bnficiati
a bnficiis accepit · se debet gratiam ondere et bn
factores laudare · Quis bnfactor hoc no qrat · Et
eo amplius mirabantur dicentes · oia bn fecit et
surdos fecit audire et mutos loqui · licet no
exprimat hic n · vnu surdu et mutu ee curatu
tn plures erant ceci et claudi et surdi curati
ut habet ast xv · Sed int illos fuit vnus cura
tura int ceteros erat mirabilior · q i ipo tria
mirabilia occurrerunt fm qd dt Ieda · q auditus fuit
ei redditus et affatus · et a demone liberatus · Et ideo
hic plus iste exprimitur · Sequitur c · viii · In dieb

In diebus

Hic com ponitur · galileor consolatio i alimenta
tione · Et p3 sniia ex hiis que dcā sunt ast xv g
Excepto · venit i ptes dalmanutha · ast xv d ·
Et venit in fines magedan · dd me q eade regio
sic vocata e dupli · Et exierunt pharisei · hic com
describit · pharisor confutatio in miraclis · Et primo
ponitur confutatio · 2o discipulor reprehensio · Ibi · Et
precipiebat illis · Cetera prime ptis p3 ex dictis ast
xvi a · Excepto hoc · Si dabitur · generatoi huic si
nu · i · no dabitur · q accipitur · si no p no · sed pro
bus iuraui i ira mea si introibunt i reqe meam
Et precipiebat · hic ponitur discipulor xpi reprehensio · Et primo
p eis arguitur ignorantia · 2o om eor impotentia
Ibi · Et venientes ad discipulos · 3o eor ambitio vel
supbia reprimitur · Ibi · Et ingressi ihe · Adhuc arguit
ignorantia discipulor · vbo et fco · Ibi · Et veniunt bethsaida
Circa primu dt · Cauete a fermento phariseor · i · a
doctrina eor puersa · q pponebat tradicoes suas

dinis precepto vt dictum est capitulo secundo Et a fer-
mento herodis i. a secta erronea herodianorum
de qua dictum est supra 3° capitulo. Hoc autem dictum xpi
discipuli intellexerunt de fermento vel pane mate-
riali quo patet eorum ignorantia. cum quia xpus frequenter
locutus fuit eis in parabolis. et eas eis exposuit
vt dictum est supra capitulo tertio Et ideo bene debu-
issent intellexisse hoc verbum xpi dictum parabolice
cum quia ipsis videntibus xpus satiauerat quinque mi-
lia hominum de quinque panibus et de duobus piscibus
vt dictum est supra capitulo sexto Item quatuor milia
hominum de septem panibus. ut dictum est in hoc capitulo
Et ideo bene debuissent intellexisse quod xpus non erat
sollicitus de pane materiali et nec de ipso erat locutus
dicta patent ex dictis matthei xvi capitulo b. Et veniunt beth-
saydam Hic arguitur ignorantia discipulorum. secundo per hoc
quod ipsis presentibus illuminauit cecum primo imperfecte quod
notatur cum dicitur Interrogabat eum si quid videret
Et aspiciens ait video homines velut arbores am-
bulantes. non enim distinguebat lineamenta membrorum
humanorum corporum. videbat tamen obscure corpora
eorum moueri de loco ad locum. Et postea eum illu-
minauit perfecte cum dicitur Et restitutus est ita quod
clare videret omnia Certum est enim quod xpus statim
poterat eum perfecte illuminare. Sed per talem modum fecit
ut designaret discipulos adhuc in parte obstinatos tali
genere ignorantie Et ad talem intelligentiam indigebant
maiori illuminatione. unde et post resurrectionem suam ape-
ruit illis sensum ut intelligerent scripturas ut habetur
luce xxiiij Et per talem modum xpus maledixit ficui
habenti folia tantum. vt habetur infra xi capitulo ad signandum
quod sacerdotes iudeorum erant maledicendi et puniendi
a deo eo quod non habebant fructum iustitie sed tantum
folia verborum secundum quod dicit augustinus in omelia Et sic fi-
mo jeremias propheta qui denuntiauerat captiuitatem
babilonicam significauit hoc sensibili signo quod de
mandato domini posuit cathenas in collo suo ut habetur
jeremie xxvij per hoc designans quod tales cathenati
ducerentur iudei in babilone captiui. Alii autem expo-
nunt illuminationem huius ceci successiue factam per pu-
ritatem fidei ipsius et offerendum ipsum xpo Et pre-
dicta quod ista tam et predicta generaliter ad istum effectum
Et ingressus est hic. Hic tertio describitur increpatio
petri in speciali Et primo ponitur increpatio petri
2° incitatio ad palmam martirii ibi Et voca-
turba Circa primum primo ponitur de xpo falsa homi-
num opinio 2° subditur discipulorum vera cognitio ibi Tunc
dixit illis Et quia petrus pro se et pro aliis apostolis
respondit 3° ponitur passionis xpi prenuntiatio ibi Et
cepit docere eos 4° describitur petri increpatio ibi Et
apprehendens eum petrus enim ex zelo xpi volebat
impedire eius passionem Et quia iste zelus erat indiscretus
quia passio xpi ordinata erat ad salutem humani generis
Et ideo meruit dominum reprehensionem Et sententia istam
patet ex dictis matthei xvi capitulo c. Et conuersus
quia tunc xpus increpauit petrum volentem impedire eius
passionem Ideo consequenter hic inuitat fideles ad tol-
lerantiam passionis Et primo facit hoc verbo 2° facto
in principio capituli sequentis Sententia prime partis patet ex dictis
matthei xvi s. excepto quod sequitur Qui me confusus fuerit
et verba mea Hec est vera littera quia sic habent antiqui libri
et chori et greci Et hoc patet etiam per id quod habetur luce
ix ubi eadem sententia ponitur per alia verba sic Qui me
erubuerit et meos sermones in generatione ista adultera
quia iudei dicebantur a prophetis quia ad ydolatriam declinaue-
runt deo dimisso qui eos desponsauerat in datione legis
in monte synai Et ideo filii ab eis dicebantur adul-
terina generatio vocantur et peccatrice quia sicut patres eorum
persecuti fuerant prophetas eos occidendo Ita ipsi perse-
quebantur xpum mortem eius querendo. Et filius confun-
detur eum. hec est vera littera quia sic habent greci et antiqui
libri et patet idem quod habetur luce ix ubi dicitur Et filius
hominis erubescet eum et non cognoscet eum de sicut
enim homo non libenter cognoscit illud de quo erubes-
cit Et per talem modum loquendi dicit Jeronimus de quadam secta
que non est confusa xpum xpus non confidet eam nec est
cum ea dominus si est ypocrita locutus secundum inglesias generaliter quibus non
sublimaret theologia Ber. x ix Et post

Et post

Hic ponitur incitatio ad martirium facta illud enim
quod maxime excitat ad tollerantiam martirii est magni-
tudo premii quod magis mouet visa quam audita. Et
ideo ostendit xpus tribus principalibus suis discipulis
gloriam resurrectionis in transfiguratione In qua ostendit se
eis in claritate glorie Et primo describitur ista ostensio
2° mouetur ex hoc questio ibi Et interrogabant
eum Sententia istam patet ex dictis matthei xvii Ex-
cepto quod sequitur Et tunc transfiguratus est coram ipsis
Non est intelligendum quod figura corporis xpi fuit
mutata sed quia figura est in extremitatibus corporis
et sic claritas glorie quam tunc in corpore suo habuit
est in extremitate corporis Ideo vocatur transfiguratio

corporis Et p istez modum loquendi dicit apls phil
iij Salvatorem expectamus dnm ihm xpm qui
reformabit corpus humilitatis nre configuratum
corpori claritatis sue Et venit vox de nube dicens
In baptismo xpi audiuit e testimonium pris de filio eius
nali. Et et in transfiguratione eius id est quod homines
sunt filii dei adoptiui p assilationem ad filiationem na-
lem ipsius xpi Et ne quidem assilatio fit dupli-
uno modo in pnti p gram. Alio modo in futuro et
pfectius p glam. Sm io ioh 3o Nunc filii dei
sumus et nondum apparuit quid erimus Scimus
cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum
sicuti est In baptismo vo xpi data e aquis virtus
regnandi p gram In transfiguratione vo ostensa e
claritas glie in corpore xpi Et quod in istis duobus
ut dcm e assilantur homines filio dei nali Ideo co-
ueniens fuit ut in baptismo xpi et in eius transfigura-
tione audiretur testimonium dei pris de eius nali filia-
tione Et verbum continuerunt apud se. Sm preceptum
qd erat eis a mortuis resurrexerit. Videbatur
enim eis inconueniens quod xps moreretur et resurgeret a
mortuis postquam viderant eum in claritate gloriosa
ad quam alii venient post resurrectionem Ideo tempus
resurrectionis vel finis videbatur eis esse completum in
xpo Et veniens ad discipulos Hic tamen ondit
discipulorum impotentiam in hoc quod non poterant curare
demoniacum eis oblatum Ubi sic procedit. quod primo
circa hanc curationem ondit discipulorum impotentia 2o
xpi efficatia Ibi Cum videret Tertio utriusque
causa Ibi Et cum introisset domum Omnia istam
ptem patet ex dcis cao xvii expositis q sequitur
Et veniens ad discipulos scz quos dimiserat assumptis
tantum tribus secum coram quibus transfiguratus e Vi-
debat turbam magnam circa eos et scribas conque-
rentes. quod deridebat eos eo quod temptauerunt curare
demoniacum oblatum et non potuerunt ut patz in lra
sequenti Et allidit eum et ad terram proicit spumat
et stridet dentibus ad ondendum vehementiam pas-
sionis Et cum vidisset illum statim spiritus conturbauit
illum videns enim se eiciendum faciebat peius qd poterat
Et interrogabat patrem eius non ex ignorantia sed ut
in visione pris appareret omnibus diuturnitas passionis
et difficultas curationis ut ex his miraculum esset
euidentius Ex quo patet quod pr eius erat dubius in fide
nō dubitans de xpi potestate Omnia possibilia sunt cre-
denti fides enim credentis meretur de congruo
ut ei detur beneficium p omnipotentiam dei Credo

dne adiuua incredulitatem meam quod dixit credo
non omnino incredulus erat sed vocauit incredulitatem
suam fidei sue defectionem quam petebat a xpo sup-
pleri et pfici Surde et mute non formaliter
sed effectiue quod in puero obsesso auditum impediebat
et loquela Et factus e sicut mortuus ut magis
declararetur p hoc virtus xpi quod ad tactum xpi fu-
erit pfectus curatus Hoc genus demoniorum in nullo
pt exire nisi in ieiunio et oratione demones enim sunt
inequales in virtute nali et ideo vnus alio pt diffici-
lius expelli Ad expulsionem aut istius requirebatur
in expellente subiectio carnis ad spm qd fit p ie-
iunium et magna eleuatio spiritus in deum qd fit p ora-
ne. talia aut adhuc non erant in aplis quod pro illo
tpe non competebat eis ieiunare ut dcm e in cao quinto
Nec erant adhuc pfecte in deum eleuati quod fu-
erunt rudes et imperfecti quousque receperunt post
passionem xpi pleniorem gram spus sci cao xvii dic-
erat eis xps quod non poterant illum eicere pp incredu-
litatem suam que tamen ibi exposita e Et tenendum
e quod utraque causa illa scz que hic exponitur et
illa que in matheo ponitur concurrebat simul magis
pp quas demonem illum expellere non poterant Et
inde profecti. Hic tamen exponitur discipulorum xpi
superbia. Ubi primo exponitur xpi humilitas 2o
reprimitur discipulorum xpi ambitio Ibi Qui cum do-
mi eet Circa primum describitur xpi humilitas ex
hoc quod dixit eis ignominiam sue passionis quam
voluntarie erat passurus Ex hoc debebant discipuli
ex exemplo humilitatis verumptamen adhuc mens
non capiebat ad plenum verbum eius Ideo sequitur At illi
ignorabant verbum. quod frequenter loquebatur illis in para-
bolis. pp quod dubitabant si hoc verbum esset parabo-
licum Qui cum domi esset. Hic reprimitur ambitio
discipulorum Et diuiditur in pte principale et inciden-
tale Ibi Et vidit illi iohes Omnia prime ptis
patet ex dcis cao xviii a Exceptis q sequitur
Interrogabat eos. non ex ignorantia sed ut ex doc-
trina sequente appareret xpm non ignorare verba que
dixerunt inter se ipso absente. At ipsi tacebant
verecundia moti. cuius causa subditur cum dicit Quia
in via inter se disputauerant quis eorum videretur ma-
ior. qd in eis erat verecundum et reprehensibile cum ma-
gister eorum esset humilimus et immediate predix-
erat eis humiliationem sue passionis Respondit illi Io-
hannes. Hec e pars incidentalis. ex hoc qd dixerat

pullos recipiendos in nomine eius quamvis sint
pene reputatoris Ideo monet iohannes quoddam de
quodam eiciente demonia in nomine xpi qui tamen non erat
de societate eius quem prohibuerat discipulus utrum
bene vel male fecisset ad sciendum quid tenendum alias
fuerit in casu consimili Circa hoc ponitur primo in
sio xpi et prohibitio scandali ibi Et si quis unum
de pusillis 2o declaratio cuiusdam dicti ibi omnis
enim igne Circa primum est duplex modus dicendi
aliqui enim fideles videntes per experientiam nomine
xpi virtuosum in nomine eius eiciebat demonia ut
habetur act xix Dicit xpus quod ille qui sic facit
non est prohibendus quia talis eiectio demonis fit
ad declarationem virtutis xpi nec etiam talis si sit infi
delis habet frontem loquendi contra fidem xpi cum
glorietur de signis in nomine eius factis Et hoc est quod sub
dit Nemo est qui faciat virtutem in nomine meo et possit
cito male loqui de me qui enim non est adversum vos
pro vobis est Infideles enim aliquando bene in aliquibus
conveniunt cum fidelibus ut quod deus est unus et similiter
et in talibus sunt cum eis non in aliis Alii vero dicunt
quod iste de quo conquerebatur iohannes erat fidelis credens in
xpm et hoc dicit crisostomus verumptamen non erat tante
perfectionis quod vellet sequi xpm et discipulos eius in
modo vivendi sicut nec modo omnes volunt sequi xpm
per religionem ingressum Et talis etiam non est prohi
bendus quia beneficia divina non solum dantur per maiores
sed aliquando per inferiores et minores ut per hoc etiam
declaretur virtus nominis xpi quod per magnos et parvos
potest operari mirum Et quia talis ipsum alium ad tempus
recedit et tempore temptationis recedit Ideo subditur
Nemo est qui faciat virtutem in nomine meo quia si ta
lis ipse fecit miracula in nomine xpi et postea
recedat a fide non habet frontem loquendi contra xpm
in cuius nomine fecit miracula de quibus gloriabatur Et quia
in nomine xpi non solum facienda sunt miracula sed etiam
opera meritoria Ideo subditur Quisquis enim potum de
derit calicem aque frigide hoc dicit ad ostendendum quod
quilibet quantumcumque pauper potest aliquod pietatis opera
facere quia potum aque frigide potest dare quilibet quantum
cumque pauper Et quisquis unum de pusillis hic com
ponitur prohibitio scandali Et patet sententia ex dictis Mathei xviii
Excepto quod sequitur ubi vermis eorum non
moritur id est aculeus ut remorsus conscientie qui continue
affliget dampnatos Omnis in igne hic ponitur

declaratio cuiusdam dicti Dixerat enim xpus ad evi
tandum scandalum quod pes vel manus amputandus et manus
et oculus eruendus quod quidem mutilatio non est intellecta
per abscisionem vel eruitionem alicuius membri sed per restric
tionem ab actu malo quod fit per maceratiunem carnis
et disciplina ubi necessaria est discretio sapientie ut dicitur
omnis enim igne salietur id est quod docet modum acquiren
di discretionem sapientie que acquiritur igne tribulationis
quia vexatio dat intellectum Et hoc est quod dicitur omnis
igne salietur id est tribulationibus sapiens efficietur Sicut
enim per ignem decoquentem materia convertitur in sal sic
per ignem tribulationis acquiritur sal discretionis Et omnis
salietur victima sale sicut enim in lege veteri sal
ponebatur in omni sacrificio sic in omni opere bono requiritur
discretio bonum est sal id est bona est discretio per quam
humana opera sunt bonitate Quod si sal insulsum fuerit
hic accipitur sal pro hominibus discretis hominibus eo
quod aliquis excellens in aliqua qualitate non solum denominatur
ab ea concretive sed etiam abstractive sicut nobilis
liberalis vel sapiens dicitur nobilitas liberalitas vel
ipsa sapientia Et per istum modum dixit xpus apostolis quod
ceteros precellere debebat sapientia vos estis sal terre Mathei
v dicit ergo salvator quod si sal insulsum fuit quod si
ille qui debet alios dirigere per eminentiam sue discretionis
et sapientie fuit insulsus per defectum discretionis iste de
fectus redundat in alios Habete in vobis sal id est discre
tionem et pacem habete inter vos quod dicit per sapientiam propo
nit homines acquiritur et conservatur Ecclesiastici c x Et in consi

hic ponitur phariseorum iudeorum confutatio de lege promissa
Et primo ponitur confutatio iudeorum phariseorum 2o
parvulorum xpi carorum Prima in duas quia primo describitur
phariseorum confutatio 2o discipulorum instructio ibi Et offerebant
illi pullos Prima patet per se ex dictis Mathei xix
a. licet enim Matheus idem factum referat sub alio ordine non
tamen contra ad veritatem ut dicit Augustinus et hoc dicitur frequenter
in veteri testamento utpote libro Regum et paralipomenon quod eadem
facta et dicta exprimuntur ibi sub alio tamen ordine Quod
precepit vobis moises Mathei xix quod pharisei hoc dixerunt
xpo quia ei obiciendo dicendo quod xpus primo quesivit hoc
ab eis ut hic dicitur quia anthonius dicit sicud sententiam vole
bat quod attenderent eorum mala opinio quia credebat hoc
esse licitum Et ideo tunc quia obiciendo dicebat permisit
moises Et in domo iterum quia discipuli adhuc iudeos ad
plenum non intellexerunt verbum xpi tunc dicitur vellet

ad domum iterum interrogaverunt eum Et ipse iterum re
petiit quod prius dixerat in presentia phariseorum Et offe
rebant hic com describitur instructio disciplorum Et primo
ponitur doctrina instructio 2o instructionis confirmatio
ibi Et proficiscente eo prima in tres quia primo instru
it discipulos de humilitate que est fundamentum charitatis i^tas
paup^te 2o de voluntaria voluntate ibi Et cum egressus esset
3o de tollenda adversitate ibi Et assumens iterum
duodecim primum autem docet per hoc quod dicit nullum intrare
regnum celorum nisi puerum et humile eo modo loquendi
quo dicitur post Reg. xv Cum esset parvulus Et patet prima ex
dictis cap. xix. d. Et cum egressus esset hic com
docet discipulos de voluntaria paupertate Circa quod primo
monetur questio 2o ponitur questionis solutio ibi Jhesus
autem dixit eis In qua solutione xpus ostendit quid
sit necessarium ad salutem videlicet observatio mandatorum 2o
quid requiritur ad maiorem perfectionem que consistit in obser
vatione consiliorum in qua perfectione primum est abrenuntiatio
temporalium ut quis libere possit sequi xpm Et hoc
ponitur ibi Jhesus autem intuitus eum Omnia autem
dicta in primam partem patent ex dictis cap. xix d. Jhesus
autem hic com docetur voluntaria paupertas Et primo
quantum ad eius perfectionem 2o quantum ad eius difficul
tatem ibi Qui contristatus 3o quantum ad eius remu
nerationem ibi Et cepit iterum petrus dicere Omnia
istarum partium patet ex dictis cap. xix. e f. et g. Ex
ceptis que sequuntur Jhesus autem intuitus eum dilex
it eum propter bona opera sua presentia ostendit ei vitam
amabilem verumptamen ad perfectionem maiorem non poterat
ascendere propter impedimentum divitiarum. Aliqui bene sunt
apti ad bene vivendum in inferiori statu non tamen
in maiori et perfectiori propter me id est propter amorem meum et
propter evangelium id est propter doctrinam xpi ~~Qui non~~ hic accipiet
centies tantum in tempore hoc quia pro temporalibus accipit
in presenti spiritualia bona que tantum excedunt temporalia
quantum centenarius unitatem Aliter etiam exponitur
de religiosis qui pro uno patre carnali vel fratre
dimisso habent spirituales patres et fratres multos etiam
possessiones et agros in quantum ex possessionibus omnium
fidelium sufficientem sustentationem habent secundum illud apostoli ad chor.
vi. Quasi nihil habentes et omnia possidentes Multi
erunt novissimi primi quia reprobatis iudeis quibus
data fuit lex tamquam populo a deo precepto gentiles
sunt vocati Potest etiam exponi aliter sic quia tarde veni
entes ad fidem vel ad religionem aliqui ita ferventer
operantur quod precedunt meritis illos qui venerunt in
iuventute Erant autem in via Hic com xpus dis

cipulos instruit ad tollenda adversa Et primo ponitur
eorum instructio 2o reprimitur eorum ambitio ibi
Et accedunt Primum docet xpus exemplo suo quia prompte
et hilariter ascendebat ierusalem ubi erat passurus
mortem secundum quod discipulis iam predixerat et hic adhuc
explicat Et patet prima ex dictis cap. xx. d. Exceptis
que sequuntur Et stupebant ex hoc quod hilariter et promp
te ibat ad locum passionis Et sequentes timebant quia
nondum erant perfecti usque ad tollerantiam martirii quod
patet ex eo quia petrus et alii fervidiores postea
tiore mortis xpm negaverunt Et accedunt hic
com ponitur discipulorum ambitio Et primo dicitur
in generali 2o omnium in speciali ibi Audientes Omnia
prime partis patent ex dictis cap. xx c exceptis que
sequuntur Filii zebedei dicentes etc. cap. xii dicitur quod ma
ter formavit istam petitionem sed quia inducta fuit
ad hoc per filios ideo dicitur hic hoc fecisse quia quod
per amicos facimus quodammodo per nosmetipsos fa
cimus Aut baptismo quo baptizor id est tinctura cru
oris sanguinis in sua benedicta passione vocat hic bap
tismum Audientes decem hic reprimitur discipulorum
ambitio in generali Et patet prima ex dictis cap. xx f
Et proficiscente eo hic ponitur instructionis predicte
confirmatio per illuminationem ceci Et patet prima ex dictis
cap. xx g exceptis que sequuntur Cecus sedebat cap. xx
dicitur quod erant duo ceci sed quia unus erat magis
notus et clamabat altius fortius ideo hic solus
exprimitur Animequior esto id est magis quietus
animo ac si diceret appropinquat tua illuminatio Qui
proiecto vestimento suo in quo impediebatur ut
celerius veniret ad xpm Raboni id est magister mi
Et cum appropinquaret etc. xi

Et cum appropinquaret

Hic com describitur sacerdotum confutatio Et primo
adventus xpi ad templum 2o confutatio sacerdotum ibi
Et alia die Omnia prime partis patent ex dictis cap. xxi
a exceptis que sequuntur Et cum appropinquasset ieroso
lime et bethanie ad montem oliveti Mons enim
oliveti est medius inter ierusalem et bethaniam et
appropinquus utrique Invenietis pullum ligatum cum quo
erat asina sed secundum quod dicit cap. xxi sed marcus hic tacet
de ea quia non erat quod omnia a quolibet evangelista inseruntur
et quia principaliter querebatur pullus ad obsequium xpi
Benedictum quod venit regnum patris nostri david cre
debant ipsum cito regnare in regno david et ipse
tunc regnum temporale quod a romanis erat usurpatum

cuius contrarium dixit coram pilato Johis xviii
Regnum meum non est de hoc mundo. sc. supple de
celo et hoc dicta ordinatio significat verbis lau
dantium cum dicebat osanna in excelsis. licet
non intelligent. sicut etiam et caypphas dixit
mortem xpi futuram pro salute mundi Joh xi
licet hoc non intelliget. Et circumspectis omnibus
cum iam vespera esset hora exiit in bethaniam. licet
fuisset honorifice receptus a toto populo et predicasset per totum diem
usque ad vesperam. nullus tamen invitavit eum ad hos
pitium in domum suam. et ideo cum discipulis rediit in be
thaniam ubi manebat martha maria et lazarus
Et alia die. Hic consequenter describit sacerdotum confutationem
et primo signo sensibili 2o facto mirabili ibi Et
cum introisset 3o verbo rationabili ibi Et venerunt
rursus Sententia prime partis patet ex dictis c. xxi
Et cum introisset. Hic ponitur confutatio sacerdotum
facto mirabili Et primo describitur dicta confutatio
2o incidenter ponitur discipulorum instructio ibi Et
cum vespera. Circa primum sciendum quod satis mirabile
fuit quod unus homo pauper omnes vendentes et ementes
eiecit de templo et nullus ei resisteret. Secundum enim
quod dicunt sancti. quidam fulgor mirabilis exibat
de vultu eius et oculis quo territi sacerdotes ac alii non
audebant resistere Et ista eiectio signum fuit quod sacer
dotes erant eiciendi de templo et officio tamquam indig
ni Et non sinebat quod quisquam transferret vas per
templum. Et loquitur de vasis humanis usibus applica
tis quia vasa divino cultui applicata deputata ibi
debebant esse. et non alia. Cetera patent ex dictis c.
xxi b. Et cum vespera esset. Hic incidenter descri
bitur discipulorum instructio ex quo petrus facit menti
onem de arefactione ficus subita ad maledictionem
xpi. et instruit eos occasione huius de efficacia fi
dei 2o de efficacia orationis ibi Dico vobis. Hic
et sententia prime partis patet ex dictis c. xxi b. Prop
terea dico vobis. Hic instruit discipulos de efficacia
orationis que procedit ex duobus sc. ex fidei certitudine
cum dicitur Quecumque orantes petitis. credite et ac
cipietis Et hoc est intelligendum quando quis orat pie
pro se et perseveranter. Nisi enim quis pie oret. et
de pertinentibus ad salutem oratio eius non est exaudibilis
Item si oret pro alio de pertinentibus ad salutem potest carere
effectu ex demerito eius pro quo orat Item si oret pro se
non tamen perseveranter potest carere effectu. quia deus non sta
tim dat beneficium petitum sed differt aliquando ut cognito
tempore detur ut ex dilatione carius habeatur. Secundum
ex quo oratio habet efficaciam est dispositio orantis

sc. quod non retineat iram vel rancorem contra illum
qui sibi iniuriam fecit unde dicitur eccli xxviii homo
homini servat iram. et a deo querit medelam. quasi dicat frustra
Et propterea subdit. Cum stabitis ad orandum dimit
tite si quid habetis adversus aliquem. Sciendum tamen
quod hoc intelligitur de remissione offense. quia homo tenetur
esse in caritate. sed remissio iniurie non est de necessitate
potest enim aliquis querere secundum ordinem iusticie recompensa
tionem pro iniuria sibi facta Et veniunt rursus iheru
solimam. Hic ponitur confutatio sacerdotum phariseorum
et seniorum Et patet sententia ex dictis c. xxi. O
Vel Ad evidentiam dictorum et dicendorum. queritur utrum xpus
in predicationibus suis debuit vitare offensionem et
scandalum sacerdotum scribarum Et arguitur primo quod sic.
p[illegible] ad thymotheum v. dicitur Seniorem non increpaveris sed
obsecra ut patrem. Sacerdotes autem erant seniores et patres
populi in re. Item ad chorinthios x. dicitur Sine offensione
estote iudeis et gentilibus et ecclesie dei. cum igitur facta
xpi fuerunt data pro exemplari videtur quod de
buit cavere ab offensione predictorum. Contrarium ysaie
viii fuit prophetatum. quod xpus foret in lapidem offensionis
et petram scandali duabus domibus israel. Videndum
dum quod est scandalum activum. et passivum. Activum non
habuit in xpo locum. quia tale scandalum est dictum vel
factum aliquod minus rectum prebens alteri occasionem ruine
ut habetur secundo sup. c. dicta facta et dicta xpi erant
rectissima Et ideo quod ista videlicet de scandalo passivo
quod accidit ex dicto vel facto alterius bono scandalizatur ex dispositione
sua Et illud scandalum procedit aliquando ex infirmitate
vel ignorantia illius qui scandalizatur. et tunc dicta vel
facta bona occultanda sunt vel differenda. quousque
infirmi vel ignorantes instruantur. nisi sint talia bona
que sunt de necessitate salutis que non sunt omittenda propter
scandalum alterius Si autem infirmi vel ignorantes
post instructionem debitam in scandalo maneant iam
tale scandalum non procedit ex ignorantia vel infir
mitate sed ex malicia. et tale scandalum est contemp
nendum maxime quando est contra bonum commune. semper est
preferendum pati quorumcumque hominum singularium. Tale
autem fuit scandalum phariseorum et sacerdotum quia in sua
malicia nitebantur impedire doctrinam xpi in qua consiste
bat salus populi Item suis malis exemplis et moribus
trahebantur populus ad peccandum Item per sua mala doctri
na evacuabant dei mandata propter suas traditiones ut
dictum est supra c. vii. Et ideo xpus in publico debuit vi
tia eorum reprehendere. nec ab hoc cessare propter eorum scan
dalum. propter quod c. xv dicitur. Cum discipuli dixissent
xpo. scis quia iudei audito hoc verbo scandalizati sunt

Fundit. Similiter illos. Ceci sunt et duces cecorum. Si ce-
cus ceco ducatum prestet ambo in foveam cadent. Ad
primum dicendum quod loquitur de senibus honestate et mori-
bus non de senibus etate vel malicia corruptis
que tales sunt cavendi aggrediendi. Sicut daniel dixit in
[?] apparuit senes corruptos daniel xiij. Ad secundum
dicendum quod hoc debet esse sine offensione maioris et gravibus
ita quod deo vel fratri suo minus reus non probat correptionem
minime. Sed si de veritate scandalum sumitur utilius oritur
permittitur quam veritas relinquitur secundum quod dicit greg. super
ezechielem. Se[quitur] c. vij. Et.

Hic consequenter ponitur confutatio sacerdotum et seniorum in pa-
rabolis. Et primo ponitur confutatio sacerdotum 2o phari-
seorum et herodianorum ibi Et mittunt ad eum 3o
saduceorum ibi Et venerunt ad eum saducei 4o scribarum
ibi. Circa primum igitur dicitur sic. Circa primam partem patet
ex dictis c. xxi exceptis que sequuntur. Vineam
pastinavit hoc est coluit et dicitur a pastino [?] et
dicitur proprie modus colendi quo ponitur fimus vel pinguedo
terre circa radicem vinee vel arborum. Radices enim sunt
plantarum 2o de anima sunt ori similes quia sicut in animalibus per
os sumitur nutrimentum unde animalia nutriuntur sic per radi-
ces trahitur alimentum terre ad stipitem. Et fodit lacum lacus proprie dicitur
locus ubi recipitur vinum fluens a torculari dicitur
hic lacus. Hic est heres. Ex hoc dicit beda quod sacerdotes
et legisperiti habuerunt cognitionem de ihesu quod ipse erat
verus christus in lege promissus sed ista cognitio
postea fuit in eis obscurata ex invidia. Et hoc fuit
plenius declaratum c. xxi in questione de hoc mota in fine
eius capituli. Et querebant eum tenere ex quo patet eorum obstinatio
in malo. Et timuerunt turbam ex quo patet quod ex populi
timore ipsi retardabantur a morte eius. Et mittunt
ad eum. Hic consequenter describitur confutatio phariseorum et
herodianorum. Et patet ex dictis c. xxij g. Et venerunt
ad eum saducei. Hic consequenter ponitur confutatio saduceorum
et dividitur in duas partes in parte principali et incidentali
2a ibi Et accessit unus. Circa primam partem patet ex
dictis c. xxij g. Et accessit unus. Hec est pars inciden-
talis quia enim christus confutaverat rationabiliter phariseos et
saduceos hoc videns quidam scriba quesivit ab eo quod
est primum et maximum mandatum quia de hoc erat
questio apud sapientes. Christus vero dixit ei. Et patet sententia
ex dictis c. xxij f. exceptis que sequuntur. Magister in
veritate bene dixisti. Ex dictis videtur quod ille scriba
qui interrogaverat christum non veniebat ad capiendum
eum in verbo sicut alii precedentes sed ad audiendum
veritatem quam sciri desiderabant propter varietatem

accipitur ag a rivulo et ubi colligitur ad fluenta [?] lacus ^ vino

opinionum. Vel aliter potest dici quod a principio malicio-
se quesivit sed ex parte christi visione contritus
emendavit et christus ipsum videns emendatum. Et hanc
secundam expositionem posui c. xxij. Augustinus vero in libro
de concordia evangelistarum ponit utrumque dicens Nec
moveat quemquam quod matheus dicit temptantem fuisse a
quo dominus interrogatus fuit. Fieri enim potest ut quam-
vis temptans accesserit domini tamen visione correctus
sit aut certe ipsam temptationem non accipiamus
malam tamquam decipere volentis inimicum sed tamquam
experiri volentis amplius ignotum. Et diligere
proximum tamquam seipsum magis est omnibus holo-
caustomatibus et sacrificiis. Circa hoc enim tunc e-
rant opiniones doctorum quia quidam dicebant sacrificia et
oblationes magis esse accepta deo quam exercitia in
operibus caritatis. Alii autem dicebant contrarium. Et huius
opinionis que vera est videtur fuisse iste scriba et pro
hoc dictum eius fuit approbatum a christo cum subditur Non
longe es a regno dei id est a veritate evangelii que in
pluribus locis vocatur regnum dei. Et intelligendum
est quod iste conversus erat ad christum. Et videbat [?]
Hic describitur confutatio scribarum. Et primo po-
nitur confutatio 2o discipulorum instructio ibi Et sedens
iesus contra gazophilacium. Circa primam partem patet ex
dictis c. xxiij g. Excepto quod subditur qui devorant
domos viduarum bona earum sibi abstrahendo si-
cut per simulationes faciunt. Hii accipient prolixius iudi-
cium quia simulata sanctitas duplex est iniquitas secundum quod dicit jero.
Et cum sederet ihesus contra gazophilacium. Hic ponitur
discipulorum instructio. Sacerdotes enim qui erant tunc
dicebant quod ille qui plus offerret in templo absolute
loquendo plus haberet de merito quod est falsum quia quanti-
tas meriti non attenditur secundum quantitatem doni absolute sed
per comparationem ad facultatem dantis et promptitu-
dinem ipsius voluntatis et devotionis. Et hanc falsitatem
docet christus cum dicitur Et sedens contra gazophilacium
locus est ubi ponebatur pecunia oblata pro necessitate
templi sacerdotum et ministrorum. Et multi divites iac-
tabant multa secundum doctrinam illorum sacerdotum. Se[quitur]
[?] vidua hec pauper plus omnibus misit non
absolute loquendo sed considerata facultate sua pro-
[?] enim est uni puero ferre quam quod uno forti
[?] Et eodem modo plus est pauperi dare modi-
cum quam diviti multum modo predicto. Se[quitur] c. xiij Et cum

Superius a primo capitulo usque adhuc docuit christus

p viam amoris inuacta frendo et beneficia con-
ferendo. hic incipit docere p viam timoris timore
futuri iudicii incutiendo Et primo tractat hoc duplex
ponitur questio 2o soluitur ibi Et videns ihesus
Circa primum ponitur occasio questionis p hoc quod xpc
dixit templi destruendum et ideo discipuli quesie-
runt ab ipso primo de tempore destructionis huius quod
notatur cum dicitur dic nobis quando hec fiet et quia post
destructionem templi debebat de propinquo ulti-
mum iudicium fieri ideo de hoc quesierunt Et hoc
notatur cum dicitur Et quod signum cum hec omnia in-
cipiet consumari tunc enim erit consumatio huius
mundi Et videns hic ponitur duplicis questionis solu-
tio sm visio Et primo prime 2o secunde ibi Orate
igitur Circa primum ponit dicta destructionis templi
inchoata 2o consumata ibi Cum autem videritis Cir-
ca primum dicitur quid sit cauendum omnibus generaliter 2o
quid discipulis xpi specialiter ibi videte vosmetipsos
Circa primum predicitur pericla s seductio erroris ibi
videte ne quis vos seducat Initium timoris ibi
Cum audieritis Commotio plebis ibi Surget gens
Turbatio orbis ibi Et erit terremotus Et ps similiter
sicut patet ex dictis actuum xxiiii. xpi ibi Et cum
duxerint vos tradentes Cuius simile patet ex dictis
actuum v Cum autem videritis abhominationem hic predicitur
consumatio desolationis templi Et ps simile ex dictis
actuum xx. Orate igitur. hic soluitur 2a questio sm circumstan-
tias plures saluator primo excitat discipulorum deuotionem
quia erunt tempore magne tribulationis 2o predicit tribulationes
futuras in iudicium ibi Erunt autem dies tribulationis 3o
post iudicium aduentum ibi Et tunc videbunt filium
hominis 4o excitat attentionem credentium ibi videte et
vigilate Concludit in fine quod ego dico omnibus
dico vigilate omnes quia non loquebatur pro discipulis tantum
sed pro omnibus fidelibus presentibus et futuris Summa autem
sicut patet ex dictis actuum xx. d. e. et b. Ad
maiorem dictorum intelligentiam dubitatur utrum xpc debebat
doctrinam suam tradere scripto Et videtur quod sic quia scrip-
tura inducta est ad hoc ut doctrina memorie tamen
debet ei Item figura debet correspondere figurato et congruo
s lex vetus que fuit figura noue legis fuit
data in scriptura ergo Ad quod dicitur arguitur Omnia
nulli libri hunc scripti ab eo in eius nomine sed
tantum a discipulis suis et apostolis et euangelistis
Primo doctrina xpi fuit immediate tradita a deo
quia ipse in unitate persone fuit et est verus deus
et homo Vetus autem testamentum licet fuit datum
a deo non tamen immediate sed mediantibus angelis

ut dicitur gal 3o. lex data est p angelos in manu me-
diatoris. 2a ratio dicit stephanus indeis ac-
cepistis legem in dispositione angelorum et ideo doctrine
xpi debebat excellentius modus tradendi eam quam est
per hoc quod doctrina non immediate scribitur in pelle mor-
tua sed in mentibus hominum quod fuit ad ymaginem dei
facte quod sm est de doctrina xpi quia impressit
mentibus discipulorum Et hoc predictum fuit Jere 3
Ecce dies veniunt dicit dominus et feriam domui
et domui iuda fedus nouum non sm pactum
quod pepigi cum patribus vestris in die qua apprehendi
manum eorum ut educerem eos de terra egipti Et sub-
ditur sm hoc est pactum quod feriam cum domo israel
et dabo legem meam in visceribus eorum et in corde eorum
scribam eam sed p apostolos atque alios discipulos xpi dei
nata est eius doctrina verbo predicationis et etiam scripto
ut patet in euangelis ~~alicorum~~ apostolorum que epistolis ex hoc
patet solutio primi argumenti Ad 2m dicitur quod
figura deficit a perfectione figurati Et ideo lex euan-
gelica non solum fuit scripta in tabulis lapideis
et pellibus mortuis sicut lex vetus sed etiam
in mentibus humanis ut dictum est quantum ad primam
eius descriptionem secundario vero scripta in libris ut
dictum est Ge. c xxiiii. Erat

Erat

Postquam descripta est reductio peccatorum in deum per
mediationis predicationem hic tamen describitur eadem
reductio p suae passionis redemptionem Et quia supra ipsius
predixit passionem suam p iudeos inchoanda et p
gentiles consumanda ad quos tunc peruenit iudicium
sanguinis in christum Ideo primo describitur eius passio
p iudeos inchoata 2o p gentiles consumata ca xv
xv Circa primum quatuor p ordinem describuntur primo
est ipsius xpi venditio non ex eius ignorantia sed ex eius
scientia et voluntate 2o venditi traditio non ex eius
displicentia sed ex caritate ibi Et prima die azi-
morum 3o traditi comprehensio non ex sua impoten-
tia sed ex infirmitate ibi Adhuc eo loquente 4to co-
prehensi dampnatio non ex sua iniustitia sed humilitate
ibi Summi vero sacerdotes Circa primam partem primit-
tit venditionis occasio quod fuit duplex prima sa-
cerdotum inuidia 2a fuit iude auaritia que voluit re-
cuperare pretium vnguenti effusi Sic ponitur ibi Et
cum esset bethanie. et 3o ponitur venditio ibi Et iu-
das scharioth Secunda ps principalis que incipit in
Et prima die azimorum ut dictum est diuiditur in quatuor

quia primo ponitur paschale convivium ad proditoris revelationem. Et 2° instituitur eucharistie sacramentum ad caritatis unionem ibi Et manducantibus illis. 3° predicitur discipulorum scandalum ad eorum confirmationem ibi Et ait illis ihesus omnes vos scandalizabimini. 4to describitur eius desiderium ad nostram redemptionem ibi Et veniunt in predium. ¶ Tertia pars huius euangelii que incipit ibi Et adhuc eo loquente dividitur in tres partes quia primo describitur iude fraudulentia. 2° xpisti patientia ibi Unus autem de circumstantibus. 3° discipulorum ignavia ibi Tunc discipuli relicto eo fugiunt ¶

¶ Quarta vero pars principalis que incipit ibi Et summi vero sacerdotes dividitur in 4or partes quia primo describitur accusatio per falsos testes. 2° eius condempnatio per iniquos iudices ibi Exurgens autem summus sacerdos. 3° condempnati vituperatio per malignos satellites ibi Et ceperunt quidam conspuere in eum. 4to negatio petri per tres vices ibi Et cum esset petrus. Summa autem huius totius capituli patet ex dictis capitulo xxvi ubi ista sunt exposita eodem ordine quo ponitur hic Et sub eisdem verbis pro maiori parte. Et restant pauca exponenda que exponentur.

In prima parte principali dicitur Erat autem pascha et azima post biduum. Solempnitas autem paschalis iudeorum celebrabatur xv die mensis primi ut habetur levitici 23°. hec solempnitas incepit a vespere decimi quarti diei. quo immolabatur agnus. et tunc vescebantur azimis usque ad septimum diem. Alabastrum unguenti nardi spicati. dicitur quedam species nardus est herba faciens spicas in cacumine de quibus extrahitur liquor optimus sicut aqua rosacea de rosis fit et talis liquor vocatur hic unguentum. Alii dicunt quod est frutex vel arbor parvula et inde fluit vel extrahitur liquor modo predicto. In secunda parte principali dicitur Et prima die azimorum. De die ista est controversia inter grecos et doctores que plenius tractata est capitulo 26 Et iohannis xiii. Occurret vobis homo lagenam aque baiulans istud signum dedit eis ad inveniendum locum pro cena Et creditur quod dominus illius domus fuit xpisti discipulus occultus. ubi est refectio mea id est agnus paschalis quia dominus illius domus non solum providit de loco sed etiam de agno. Demonstrabit vobis cenaculum In illo cenaculo pascha comederunt. et in illo latuerunt discipuli post resurrectionem propter metum iudeorum Et in illo receperunt spiritum sanctum in die ascensionis ut habetur actuum 2°. Qui intingit mecum manum in catino. vas est fictile ad refrigerandum vinum In illo erat ius lactucarum agrestium cum quo carnes agni debebant comedi ut dicitur exodi xii. Abba pater. hoc significat

tamen unum est grecum. aliud latinum. In 3a parte principali dicitur Et ducite eum caute. ne forte rapiatur de manibus vestris quia ipse eum habebat devotos ad populum. Adolescens autem quidam. quis iste non nominatur hic. Ideo dicunt aliqui quod fuit iacobus frater domini. alii dicunt quod fuit iohannes euangelista quia iunior erat inter alios apostolos. Alii dicunt quod fuit iuvenis de domo illa in qua comederunt pascha. Amictus syndone. scilicet veste linea super nudo suo corpore. quia non habebat aliam vestem. In quarta parte principali dicitur Audivimus eum dicentem dissolvam templum hoc manu factum. falsum enim ei imposuerunt quia hoc non dixerat ut habetur iohannis 2°. Sed sic dixerat. solvite templum istud id est perimite morte sua in quantum corpus eius quod erat templum dei fuit solutum est et sic de materiali templo intellexerunt. adhuc falsum imposuerunt ei quia absolute dixerunt quod tamen dixit conditionaliter Et ideo bene subditur Et non erat conveniens testimonium eorum. Ille autem dixit eis. ego sum interrogatus de veritate dominus respondit. quod in aliis taceat quia de dominis ita non debet taceri si interrogetur sicut de huiusmodi. In quarta parte dicitur sic Nam et galileus es. licet enim esset una lingua omnium hebreorum. tamen secundum varias partes iudee variebatur ydeoma in aliqua proprietate. sicut lingua gallica in picardya et in normannia per quam percipitur in loquela de qua natione aliquis sit. Cepit anathematizare id est maledicere sibi ipsi si cognovisset hominem. Unde anathematizare significat iurationes que est per execrationes scilicet cum quis imprecatur sibi ipsi malum penes si ita sit sicut ei imponitur. Exodi c. xv. Et

15

Hic tamen describitur xpisti passio per gentiles consummata Et primo ipsius xpisti crudelis occisio. 2° devota et fidelis eius tumulatio ibi Et cum iam sero factum esset. Prima in 3 quia primo describitur ipsius iniqua condempnatio 2° iniqua sive execucio ibi Et postquam illuserunt ei. Prima in 4or quia primo xpistus gentilibus iudicandus presentatur 2° ab eo examinatur ibi Et interrogavit eum pilatus. 3° eius innocentia declaratur ibi Per diem autem festum. 4° iniquo condempnatur ibi Pilatus autem volens satisfacere populo. Summa istarum partium patet ex dictis capitulo xxvii. ubi ista ponuntur eodem ordine a principio huius capituli usque prope medium tamen aliqua sunt ibi interposita que hic dimittuntur quia iste marcus brevitati studebat ut dictum fuit a principio huius libri. Postquam illuserunt ei. hic tamen describitur iniqua execucio ubi primo ponitur ipsius xpisti in xpistum execucio ubi primo ponitur ipsius xpisti iudicati crucifixio. 2° crucifixi illusio ibi Et

pterientes blasphemabant 3° illusi expirato Ibi
Et facta hora sexta. Cum ad istam partem pz ex dictis
mt 27. d. c et f excepit q sequitur. Perim alepa-
dri et rufi. Iohannes hic dicit q nomine suo noiat hic ex
sunt duo filiorum suorum qui erant discipuli xpi. Et
dabant ei bibere vinum mirratum. dicunt aliqui q istud
vinum dicitur mirratum ex proprietate mirre que est valde
amara. Ista tamen amaritudo tenebatur causabatur
ex admixtione fellis. Alij autem dicunt q non solum erat
ibi mixtio fellis sed etiam mirre. Et non accepit
Contrarium videtur ioh xix. ubi dicitur Cum accepisset ihesus
acetum. ad quod dicitur q aliquis accepit ad gustandum
modicum propter impletionem prophetie dicentis In siti mea po
taverunt me aceto. Et q illud quod modicum est quasi nichil
reputatur. Ideo dicitur hic q non accepit scilicet ad perfecte bi
bendum. Erat autem hora tercia et crucifixerunt eum. Ioh
xix° dicit. Erat autem hora quasi sexta. Pro veritate erat
hora media inter sextam et terciam. medium vero denomi
natur ab utroque extremorum. Et ideo ab evangelistis alij de
nominant tercia. alij sexta. Videns autem centurio quia
sic clamans expirasset. videbat enim q illa vox non
poterat naturaliter formari ab homine sic propinquo morti Et
ideo concludit q esset formata virtute dei dicens
vere hic homo filius dei erat Et cum iam sero
factum esset. hic describitur ipsius devota tumulacio
Et primo sumitur ex dictis mt 27. g. Exceptis q sequitur
q erat parasceve i. preparacio agni. quia tunc erat
feria sexta in qua preparabant ea que debebant comedi die
sequenti. Et tunc venit ioseph ad sepeliendum xpm. ante
q intraret sabbatum in quo non erat licitum talia facere
ab arimathia. que civitas dicta est ramatha de qua fuit
samuel ut habetur primo reg. decurio i. unus de cu
rialibus. decuriones dicuntur qui sunt de curia alicuius mag
ni principis. dicuntur etiam decuriones qui accipiunt curam
plebis. Et audacter introivit ad pylatum. Prius enim
erat discipulus xpi occultus propter metum iudeorum. sed ex
emplo mortis xpi animatus. ostendit se publice esse discipulum
xpi. petendo eius sepulturam et exequendo Et ad
volvit lapidem ad ostium monumenti Circa enim se
pulchrum erat quedam clausura. ad ostium illius clau
sure fuit positus lapis magnus. non a solo ioseph
sed etiam ab alijs qui fuerunt cum eo in sepultura xpi
Maria autem magdalena et ioseph maria i. que erat mater
ioseph. aspiciebat ubi poneretur ut transacto sabbato
veniret ad ungendum corpus eius. Et c. xvi Et cum

Et cum

Postquam descripta est reductio peccatorum in deum per xpi
predicacionem. et sic passione redempcionem. hic con
describitur predicta reductio per suam resurrectionem et ascensionem

Et primo describitur manifestatio sue resurrectionis 2°
sublimatio sue ascensionis Ibi Et dixit quidem Prima
in duas. quia primo describit resurrectionis manifestationem per
denunciacionem angeli 2° per apparicionem ipsius domini Ibi
Surgens ihesus Circa primum describitur adventus mulierum
ex devocione ad sepulchrum Ibi Audierunt ab angelo
surrexisse dominum. Et cum transisset sabbatum. quamdiu
enim durabat sabbatum non erat licitum eis aliquid emere
sed in vespere eiusdem diei terminabatur plenitudo et
tunc emerunt aromata. ut in crastino bene mane
venirent ad sepulchrum. ideo subditur. Et valde mane
una sabbatorum i. prima dierum illius diei post sabbatum
sicut dicitur gen primo Et factum est mane et vespere dies unus
Dicitur etiam q omnes dies illius ebdomade vocantur
sabbata pro tanto q erant festive eo q plenitudo
paschalis durabat septem diebus. prima tamen dies et
ultima erant celebriores immediate. ita q in illis poterant
emi aromata illa. Orto iam sole. i. ad ortum ap
propinquante. Sol enim intelligitur per ortum duobus modis
proprie. quando primo egreditur et apparet super terram mane
et sic non accipitur hic Alio modo quando lux eius incipit
apparere scilicet in aurora. et sic accipitur hic ortus solis
Et ideo iohannes 20 dicit q adhuc tenebre erant. quia
aurora media est inter tenebras et lucem perfectam
diei. et ideo ab utroque potest denominari sicut me
dium ab extremo. quia participat medium utrumque ex
tremorum Quis revolvet nobis lapidem. q dice
bant non possumus revolvere per nos ipsas quia erat
magnus valde. Et post subditur. viderunt revolu
tum lapidem. per angelum qui venit ad manifestandam xpi
resurrectionem factam. Et introeuntes in monumentum
i. intra clausuram que erat circa monumentum. dicitur autem
monumentum quasi monens mentem scilicet illius qui aspicit
ut oret pro anima sepulti. et cogitet de morte
propria. viderunt iuvenem. luc xxiiij dicit Ecce du
o viri astiterunt secus illas in veste splendenti
i. duo angeli in specie virorum propter hoc dicit aug. q
ibi apparuerunt tres angeli. unus extra monumentum
intra tamen clausuram sedens super lapidem revolutum
sed intra monumentum apparuerunt duo. unus ad
caput et alius ad pedes ubi positum fuit corpus
ihesu ut habetur ioh xx. Dicite discipulis eius et per
specialiter nominat petrum. alias enim non fuisset ausus
venire ad presentiam domini quem negaverat. Invaserat
enim eas timor. ex subita apparicione angeli. et ex
visione custodum. qui iacebant ibi quasi mortui
Et nemini quicquam dixerunt Contrarium videtur
mt 28. ubi dicitur. Currentes nunciare discipulis

Quod solvit Augustinus. Cum dicitur nemini quicquam dixerunt, scilicet custodibus, nec etiam angelo loquenti viderunt, sed cucurrerunt nuntiare apostolis quod audierant et viderant. Surgens autem Ihesus. Hic manifestatur resurrectio facta per diversas apparitiones. Et dividitur in tres partes secundum tres apparitiones. 2a ibi Post hec autem duobus. 3a ibi Novissime autem. Circa primum dicitur Surgens autem Ihesus mane prima sabbati. Sciendum quod apud iudeos dies sabbati ebdomade denominabantur a sabbato quia denominatio fit a digniori. Et ideo dies illa que immediate sequitur sabbatum vocatur prima sabbati et alia secunda sabbati id est a sabbato et sic de aliis. Dicunt autem aliqui quod Christus surrexit media nocte et tunc hoc dictum mane non refertur ad surgens sed ad verbum quod sequitur scilicet apparuit quia illa hora primo apparuit Marie Magdalene. Alii autem dicunt quod resurrexit in aurora et tunc hoc mane refertur ad surgens ita quod dicat horam resurrectionis. Et huius opinionis est Augustinus et communiter tenetur. De qua eiecerat septem demonia. Ex hoc dicunt aliqui quod erant due Marie Magdalene et quelibet et quelibet cognominata Magdalena. Una earum fuit soror Lazari nominata a Magdalo castro quod cessit in partem eius de hereditate paterna et ista non legitur fuisse demoniaca. Alia autem fuit nata a Magdalo non tamen illo castro. Et ista dicitur fuisse peccatrix propter peccata sua obsessa a demonibus. Gregorius autem dicit quod fuit eadem et quod septem demonia intelliguntur universa vitia et usus ecclesie tenet hoc in suo officio. Post hec autem. Hic describitur 2a apparitio que fuit duobus discipulis Christi euntibus in Emaus quam apparitionem plenius describit Lucas 24o capitulo. Et quia erant dubii in fide ut ibidem dicitur ideo Christus eis apparuit in alia effigie ut designaret ut talis appareret eis qualis erat apud eos in mente. Dicunt aliqui quod hoc factum est per aliquam mutationem factam in facie Christi sicut in transfiguratione per claritatem glorie ad horam ut dictum fuit supra capitulo 9o. Alii vero dicunt quod ista mutatio fuit tantum in oculis videntium et huic concordat quod dicitur de ista apparitione Luce 24. Oculi autem eorum tenebantur ne eum cognoscerent. Qualitercumque tamen factum sit non fuit ibi aliqua fictio. Causa est quia sicut aliquid potest fingi verbis ita et factis. Primum autem fit sine falsitate ut patet in parabolis novi et veteris testamenti quibus aliquid fingitur verbis ad aliquam veritatem convenienter designandam. Et eodem modo Christus hic facto apparuit in alia effigie ut hic dicitur. Et finxit se longius ire ut habetur Luce 24. ut per hoc designaret quod erant quodammodo alieni et longinqui ab eorum cordibus quibus apparebat propter dubium in fide. Et hoc est quod dicit Gregorius omelia 23 quia adhuc in eorum cordibus peregrinabatur eis a fide finxit se longius ire. Novissime autem recumbentibus. Hic describitur tertia apparitio de qua dicunt aliqui quod non fuit facta in die ascensionis sed tantum ante quod hic scribitur Et exprobravit incredulitatem eorum quia in eadem die ascensionis resurrectio domini tot argumentis fuit declarata quod tunc iam non erant increduli. Alii autem dicunt quod fuit facta in die ascensionis. Et ad hoc concordat textus cum dicitur Novissime autem recumbentibus. Et similiter autem quod postea subditur Et dominus quidem Ihesus postquam locutus est eis assumptus est in celum. Ex quo videtur quod apparitio fuit immediate ante ascensionem. Ad argumentum in oppositum potest dici quod increpavit incredulitatem non apostolorum sed aliorum qui fuerunt cum eis qui de resurrectione Christi non credebant ad plenum apostolis. Aliter autem etiam dicitur quod increpavit incredulitatem non que tunc erat in eis sed que fuerat ante sicut patet de Thoma qui non credidit aliis discipulis ut supra 20o capitulo. Et similiter alii non credebant Marie Magdalene que eum viderat et aliis mulieribus. Similiter etiam Christus recedens ab apostolis convenienter increpavit hanc incredulitatem ad designandum quod gentes ad quas apostoli erant mittendi ut patebit ex sequentibus erant increpande de merito et a deo condempnande si non crederent apostolis de hiis que viderant in Christo. Unde subditur Euntes in mundum universum predicate evangelium omni creature id est homini qui habet convenientiam cum omni creatura. Esse enim quantum cum inanimatis, vivere cum vegetabilibus et plantis, sentire cum animalibus, intelligere cum angelis. Ideo designatur nomine omnis creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit. Non enim sufficit fides absque baptismo quem precipit Christus si assit facultas recipiendi baptismum. Si autem non assit facultas sufficit baptismus sanguinis ut in martiribus qui pro Christo fuerunt interfecti antequam essent baptizati vel flaminis sicut in hiis qui fidem Christi et desiderant baptismum et preveniuntur morte antequam hoc possit adimpleri. Signa autem eos qui crediderint hec sequentur. In primitiva ecclesia fides erat nutrienda et confirmanda miraculis ideo gratia miraculorum non solum dabatur apostolis et aliis maioribus sed etiam frequenter simplicibus credentibus. Linguis loquentur novis. Hoc factum est in apostolis et aliis credentibus qui erant cum eis qui per gratiam spiritus sancti in die penthecostes receperunt dona linguarum. Serpentes

tollent hoc patuit de paulo act 28 q percussus
a vipa et i nullo lesus fuit sed viperam pcedete
ad manu eius in igne excussit Et si mortiferu
quid biberit no eis nocebit qd patuit de ioh
euangelista q venenu mortiferu hausit et nichil ei
nocuit Et dns quide ihs hic tunc describit ascensio
xpi sublimato tn dicit assumptus e in celu non
virtute aliena sed propia tn rone deitatis q potuit
omnia tn rone humanitatis gloriose qr corpus glo
si obedit ale ad nutu quantu ad motu localem
p dotem agilitatis q erat in corpe xpi gloriosa
Et ideo nubes suscepit eu ab oculis eo ut hr
act 1 Et angli assistentes no fuerunt ibi nisi ad
ostendendu q creatura corporalis et spualis subiec
ta est obsequio xpi Et sedet ad dextera dei Si re
no feratur ad xpm rone deitatis sic ista sessio iportat
equalitate cu patre qr sm diuinitate filius e equalis
patri Si aut referatur rone humanitatis hoc pt ee
dupli vno i quantu e vnita actuali i pi vbo
et sic ista sessio iport quada associacoe honoris
qr eade veneratoe veneratur humanitas i quatu v
nita est vbo cu ipa deitate sicut vestis regia
cu ipo rege qn e actuali induta alio mo sm
q et sic sede ad dextera patris designat ee i poti
oribus eius bonis sicut dext e ps nobilior et
potior corpis ut designat quada iudiciaria
ptate q committitur ipi xpo hoi qr sicut fuit
iudicatus i forma humana sic veniet ad iudicadu
mundu sm qd dicitur act pmo sic veniet quedadmo
du vidistis eu ascendente i celu s i for humana
nota que competit videri oculis humanis corporalibus et de
loco ad locu moueri Ita veniet s i forma eade
ad iudicadu mundu verumptn iudicatus fuit i
forma humana passibili ascendit aut i celu
et veniet ad iudicu i forma humana i passibili
gloriosa Illi aut apli et disli xpi profecti sm
xpi madatu predicm predicauerit vbiq sm
q dicitur pe 18 In omnem terra etc dno cooperante
eos dirigendo et protegendo et sermonem cofir
no mante sequentibus signis Sicut em veritas q subest
facultati naturalis intellectus declarat et confirmat per
reductoe ad pma principia p se nota sic ve
ritas q transcendit nale lumine intellectus cuiusmoi
e doctrina fidei catholice salte quatu ad pri les
articulos fidei declaratur et confirmatur p opa
miraculosa soli deo possibilia cu em talia fiut
ad testim veritatis illius doctrine declarata est

eius veritas cu deus non pt ee testis falsitatis et
hoc mo declarata e veritas euangelica cora principi
bus sapientibus et potentibus huius mundi Ad laudem
et gloriam dni nri ihu xpi cui est honor in se
cula seculoru amen

Explicit postilla marci euangeliste
Finita anno dni Mccccxxiiii sabbo an Iu
dica